

**Η Κοινωνιολογική Φαντασία ενάντια στην Κοινωνικο - οικονομική Ανασφάλεια:
Ερευνητικά Δεδομένα και Προσωπικές Απόψεις Αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του
Πανεπιστημίου Κρήτης¹
του Μηνά Σαματά²,**

αφιερωμένο στα ιδρυτικά μέλη του Συλλόγου Αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου
Κρήτης που ιδρύθηκε πριν τρία χρόνια, στις 15 Δεκεμβρίου 2007.

Περίληψη

Με βάση ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα από δύο εμπειρικές έρευνες για τους αποφοίτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΤΚΠΚ) το κείμενο αυτό επιχειρεί να διαγνώσει την επίδραση της «κοινωνιολογικής φαντασίας» στην προσωπική ζωή των αποφοίτων του με δεδομένη την κοινωνικο-οικονομική ανασφάλεια που μαστίζει την Ελληνική κοινωνία και ιδιαίτερα τους απόφοιτους των ΑΕΙ. Συγκεκριμένα, συνδυάζοντας ποσοτικά ερευνητικά δεδομένα από την έρευνα 2007 που διεξήχθη στο πλαίσιο της διοργάνωσης της 1ης συνάντησης αποφοίτων του ΤΚΠΚ στις 15/12/07 και την έρευνα του Γραφείου Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Κρήτης 2005-2006 για την απασχόληση των αποφοίτων όλων των Τμημάτων του Πανεπιστημίου Κρήτης στην αγορά εργασίας, διαπιστώνουμε την ικανοποίηση από τις σπουδές στο ΤΚΠΚ αλλά και τα σοβαρά προβλήματα απασχόλησης των αποφοίτων μας. Με βάση ποιοτικά στοιχεία, δηλαδή προσωπικές απαντήσεις και την γενική αποδοχή ετεροαπασχόλησης συμπεραίνουμε ότι σε σχέση με άλλους απόφοιτους, π.χ. θετικών επιστημών με υψηλές επαγγελματικές προσδοκίες, οι απόφοιτοι του ΤΚΠΚ αντιμετωπίζουν ώριμα την κοινωνικοοικονομική ανασφάλεια εξοπλισμένοι με «κοινωνιολογική φαντασία», δηλαδή σύμφωνα με τον C.W. Mills, την ικανότητα κατανόησης και πιθανής επίλυσης των προσωπικών προβλημάτων συσχετίζοντάς τα με τα συλλογικά κοινωνικο-οικονομικά και πολιτικά δρώμενα που διαμορφώνουν τις ενέργειές τους.

Εισαγωγή

Η πρώτη δεκαετία του εικοστού πρώτου αιώνα τελειώνει με δυσοίονες εργασιακές προοπτικές για τη νεολαία διεθνώς λόγω της παγκόσμιας κρίσης. Σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας η ανεργία των νέων και ειδικότερα των πτυχιούχων πανεπιστημίων και των υπερ-εκπαιδευμένων με τίτλους μεταπτυχιακών σπουδών συνεχώς διογκώνεται (Global Employment Trends, 2010, 84) Στην Ελλάδα οι προοπτικές ένταξης στην αγορά εργασίας είναι ιδιαίτερα δύσκολες για την ελληνική νεολαία λόγω της δημοσιονομικής και ευρύτερης κοινωνικής κρίσης.

Οι Έλληνες πτυχιούχοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, οι οποίοι αυξήθηκαν κατακόρυφα την τελευταία δεκαετία, αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα απορρόφησης στην αγορά εργασίας ακόμα και με πτυχία θετικών επιστημών τα οποία παραδοσιακά είχαν καλές επαγγελματικές προοπτικές. Οι περισσότεροι πτυχιούχοι όλων των κλάδων είτε υποαπασχολούνται είτε ετεροαπασχολούνται, ενώ η ανεργία και η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων ακυρώνει στην πράξη την αξία των πτυχίων (Κυπριανός, 2006· Φωτόπουλος 2010). Φαίνεται ότι η προηγούμενη εποχή που η κοινωνική ανέλιξη στην ελληνική κοινωνία εξασφαλιζόταν με τα πανεπιστημιακά πτυχία έχει περάσει, αφού όχι μόνο τα πτυχία ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών αλλά και αυτά των θετικών επιστημών έχουν χάσει την αποτελεσματικότητά που είχαν στο παρελθόν ως μέσον επαγγελματικής προώθησης και ανόδου, καθώς η οικονομική κρίση και η ολοένα αυξανόμενη ανεργία αφορά όλα τα είδη των πανεπιστημιακών τίτλων, ιδιαίτερα όταν δεν συνοδεύονται από οικονομικά εύρωστη οικογενειακή προέλευση, και ένα δίκτυο σχέσεων και γνωριμιών, δηλαδή κοινωνικό κεφάλαιο (Χατζηγιάννη, 2006). Τις τελευταίες δεκαετίες οι περισσότεροι απόφοιτοι όλων των ελληνικών πανεπιστημίων έχουν στραφεί για σταθερή και μόνιμη απασχόληση στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και το Ελληνικό κομματικό κράτος της μεταπολίτευσης ήταν ο βασικός εργοδότης τους. (Σαματάς, 2010· Οικονόμου, κ. άλ., 2002). Σύμφωνα με τα στοιχεία της πανελλήνιας έρευνας για την απορρόφηση των πτυχιούχων των Ελληνικών πανεπιστημίων 69% των πτυχιούχων παρουσιάζει προβληματική ή μη ικανοποιητική ένταξη στην αγορά εργασίας, ενώ ο παράγοντας «κοινωνική τάξη» επηρεάζει αισθητά τη εργασιακή και επαγγελματική αποκατάσταση. Ο βαθμός ετεροαπασχόλησης των πτυχιούχων είναι πολύ υψηλός (26%) και ακόμη υψηλότερος όσων έχουν επισφαλή ή μερική απασχόληση (Καραμεσίνη, 2006· Φωτόπουλος 2010).

Όμως, στην παρούσα αρνητική οικονομική συγκυρία που το Ελληνικό κράτος είναι σχεδόν στα πρόθυρα χρεοκοπίας και είναι αναγκασμένο να συρρικνώσει το δημόσιο τομέα, το όνειρο των πτυχιούχων για ασφαλή απασχόληση στο ελληνικό δημόσιο τελειώνει (Σαματάς, 2009). Οπότε οι επαγγελματικές προοπτικές ιδίως για τους απόφοιτους των ασθενέστερων κοινωνικών τάξεων χειροτερεύουν με απρόβλεπτες κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες.

¹ Αφιερώνεται στα ιδρυτικά μέλη του Συλλόγου Αποφοίτων Τμήματος Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης που ιδρύθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2007, και με θερμές ευχαριστίες στους Περικλή Δράκο, Μαρίνα Παπαδάκη και Δημήτρη Κάπουλα για την επεξεργασία των στοιχείων.

² Ο Μηνάς Σαματάς είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, e-mail: samatat@social.soc.uoc.gr

Στην εποχή της ανασφάλειας και της εργασιακής αβεβαιότητας για όλους τους πτυχιούχους των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (ΑΕΙ), οι απόφοιτοι των τριών τμημάτων Κοινωνιολογίας στην Ελλάδα μειονεκτούν σημαντικά, αφού δεν υπάρχει ανάλογη ζήτηση κοινωνιολόγων στην αγορά εργασίας και γενικά μεγάλη απασχόληση σε αντικείμενα εργασίας πολύ σχετικά με τις σπουδές τους (Κασίμης, 2000). Το ίδιο οξύτατο πρόβλημα σχετικής απασχόλησης με τις σπουδές τους αντιμετωπίζουν και οι απόφοιτοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (Τ.Κ.Π.Κ.), με αρκετούς από τους οποίους διατηρούμε επικοινωνία μέσω του Συλλόγου Αποφοίτων ο οποίος διατηρεί στενή σχέση με το Τμήμα, έχοντας και σχετική ιστοσελίδα στο ιστολόγιο του Τμήματος Κοινωνιολογίας Π.Κ. (<http://www.soc.uoc.gr/social/apof.htm>). Από την άμεση προσωπική επικοινωνία μας με πολλούς απ' αυτούς- στην μεγάλη πλειονότητα γυναίκες- και τις εμπειρικές έρευνες διαπιστώνουμε ότι οι απόφοιτοι του ΤΚΠΚ αν και αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ευρέσεως εργασίας σχετική με τις σπουδές τους και έχουν κάθε λόγο να αμφισβητούν την εργασιακή αξία του πτυχίου τους, εντούτοις αντιμετωπίζουν ώριμα την κοινωνικοοικονομική ανασφάλεια, εξοπλισμένοι, κατά την εκτίμησή μας, με «κοινωνιολογική φαντασία», δηλαδή σύμφωνα με τον C.W. Mills (1985), την ικανότητα κατανόησης και πιθανής επίλυσης των προσωπικών τους προβλημάτων, επειδή μπορούν και τα συσχετίζουν με τα συλλογικά κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά δρώμενα. Σε σχέση με πολλούς αποφοίτους άλλων επιστημονικών αντικειμένων, υψηλών προσδοκιών και μεγάλων απογοητεύσεων οι απόφοιτοί μας -αναφερόμαστε βέβαια σε αυτούς με τους οποίους διατηρούμε επικοινωνία - αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, όχι ως μεμονωμένα και αποξενωμένα άτομα, αλλά μέσα στην κοινωνία, στο τοπικό, εθνικό και διεθνές περιβάλλον, αντιμετωπίζοντας τα προσωπικά τους προβλήματα ως συλλογικά, κοινωνικά προβλήματα. Έχοντας κοινωνιολογικές γνώσεις και κοινωνική συνειδητοποίηση μπορούν να κατανοούν τα αίτια της παγκόσμιας και ελληνικής κρίσης, αποδέχονται την ετεροαπασχόληση και αγωνίζονται ως ενεργοί πολίτες κι όχι μοιρολάτρες για το προσωπικό και συλλογικό ταυτόχρονα.

Σε συνέχεια μιας πρώτης σχετικής έρευνάς μας (Σαματάς, 1997), στην εισήγηση αυτή παρουσιάζουμε και συγκρίνουμε τα στοιχεία δύο ερευνών, 2006 και 2007, δηλαδή: α) ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης από την έρευνα που προσωπικά διεξήγαμε με αφορμή την επικοινωνία με την πλειοψηφία των αποφοίτων όλων των ετών (1991-2005) προκειμένου να διοργανώσουμε την 1^η συνάντηση αποφοίτων στις 15 Δεκεμβρίου 2007 στην Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου, για να συσταθεί ο Σύλλογος Αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας Π.Κ., στόχος που επετεύχθη.

Και β) τα στοιχεία της έρευνας αντιπροσωπευτικού δείγματος για τους απόφοιτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας συγκριτικά με αποφοίτους όλων των άλλων τμημάτων του Πανεπιστημίου Κρήτης της τριετίας 1998- 1999- 2000 για την απορρόφησή τους στην αγορά εργασίας που έγινε από το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου μας, στο πλαίσιο πανελλαδικής έρευνας από παρόμοιες μελέτες με βάση κοινή μεθοδολογία και τηλεφωνικές συνεντεύξεις για όλα τα Πανεπιστήμια της χώρας, με συντονισμό από το Γραφείο της Οριζόντιας Δράσης. Η έρευνα διεξήχθη στις αρχές του έτους 2005 και ολοκληρώθηκε στις 15 Μαρτίου 2006.³

Ο σκοπός της αναφοράς και σύγκρισης των στοιχείων των δύο αυτών μελετών είναι να επισημανθεί, όχι τόσο το γνωστό σε όλους μας πρόβλημα της εργασιακής απορρόφησης σε σχετικές με την κοινωνιολογία θέσεων εργασίας, αλλά το γεγονός ότι παρά τις μεγάλες εργασιακές δυσκολίες οι απόφοιτοί μας εκφράζουν μεγάλη ικανοποίηση από τις σπουδές τους και από την επιστήμη της κοινωνιολογίας γενικά, ικανοποίηση την οποία ερμηνεύουμε ως απόκτηση συνειδητοποίησης και κατανόησης του κοινωνικο-πολιτικού συστήματος. Θεωρούμε δηλαδή ότι αποκτούν «κοινωνιολογική φαντασία», ως αντίδοτο στην γενικευμένη ανασφάλεια που χαρακτηρίζει ολόκληρη την ελληνική κοινωνία.

Πρέπει βέβαια να τονίσουμε εξ αρχής ότι τόσο στο κάλεσμα για την πρώτη συνάντηση για να ιδρυθεί ο Σύλλογος Αποφοίτων Κοινωνιολογίας όσο και στη συμμετοχή στις έρευνές μας ανταποκρίνονται συνήθως οι απόφοιτοι οι οποίοι είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένοι από τις σπουδές τους και έχουν κάποια ικανοποιητική απασχόληση. Το ποσοστό αυτών των αποφοίτων Κοινωνιολογίας που ανταποκρίνεται πρόθυμα στις έρευνες μας είναι γύρω στο 30-35%. Αν προστεθεί και ένα 10 % που δεν εντοπίσαμε λόγω αλλαγής ή λανθασμένης διεύθυνσης ή άλλων στοιχείων, υπάρχει μια σχετική πλειοψηφία 55-60% αποφοίτων περίπου, η οποία δεν ανταποκρίνεται στο κάλεσμα του Τμήματος και δεν συμμετέχει στις έρευνες, αλλά ούτε και στο Σύλλογο Αποφοίτων. Κατανοούμε ότι οι περισσότεροι απ' αυτούς είναι δυσαρεστημένοι από τις δυσκολίες ευρέσεως ικανοποιητικής εργασίας, γεγονός που αποδίδουν στις σπουδές τους στο Τμήμα Κοινωνιολογίας. Για το σοβαρό αυτό θέμα και χωρίς διάθεση να εξωραϊσουμε την κατάσταση των αποφοίτων μας, πρέπει ωστόσο να θυμίσουμε ότι από τον συνολικό πληθυσμό των εγγεγραμμένων φοιτητών, ο οποίος κάθε χρόνο αυξάνει και υπερβαίνει πια τους 160 φοιτητές, μόνο ένα ποσοστό 30-40 % παρακολουθεί τακτικά και είναι ενεργοί φοιτητές, διαμένοντας την πόλη του Ρεθύμνου. Η πλειοψηφία των φοιτητών, κυρίως για λόγους οικονομικούς, αλλά και σε συνδυασμό με το ότι δεν είχαν στις πρώτες προτιμήσεις τους να σπουδάσουν Κοινωνιολογία, δεν εγκαθίσταται στο Ρέθυμνο, δεν παρακολουθεί τα μαθήματα, αφού δεν είναι και υποχρεωτική η παρακολούθηση, και απλά προσέρχεται στις εξετάσεις έως ότου πάρει το πτυχίο. Είναι φυσικό η πλειοψηφία αυτή αντικειμενικά να προδιατίθεται αρνητικά ή και με επιφύλαξη για τις σπουδές της στο Τμήμα και για τις προοπτικές του πτυχίου της Κοινωνιολογίας. Δεν παραγνωρίζουμε και δεν

³ Διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του Γραφείου Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Κρήτης (2006): <http://career.admin.uoc.gr/index.php?module=ContentExpress&func=display&ceid=4>

αποσιωπούμε λοιπόν την πραγματική αυτή εικόνα και τη λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη μας, αποφεύγοντας τη γενίκευση και την ψευδαίσθηση ότι τα συμπεράσματα των ερευνών μας αφορούν όλες και όλους τους αποφοίτους του ΤΚΠΚ.

Η υπόσχεση της Κοινωνιολογίας αντίδοτο στην κοινωνικο-οικονομική ανασφάλεια

Ο C. Wright Mills στο διάσημο πια βιβλίο του “Η Κοινωνιολογική Φαντασία” (1959) προσδιόρισε την Κοινωνιολογία ως την κατανόηση των δημόσιων θεμάτων με βάση τα ιδιωτικά προβλήματα των ανθρώπων. Αντιμετωπίζοντας θέματα που δεν καταλαβαίνουν, με δομικές δυνάμεις που δεν μπορούν να κατανοήσουν και πάνω στις οποίες δεν μπορούν ν’ ασκήσουν επιρροή, οι καθημερινοί άνθρωποι χαρακτηρίζονται από απάθεια ή άγχος. Ο Mills αναγνώρισε την οντολογική ανασφάλεια ως ένα αναπόφευκτο χαρακτηριστικό του σύγχρονου κόσμου, προτού αυτή καθοριστεί ως τέτοιο για τον αναστοχαστικό εκσυγχρονισμό από τους Beck, Giddens και Lash (Brewer, J. D. 2004). Σύμφωνα με τον C.W.Mills (1985:296-7) στις κοινωνικές συνθήκες της μαζικής κοινωνίας σε αντίθεση με μια δημοκρατική κοινωνία, οι οντολογικά ανασφαλείς άνθρωποι είναι χειραγωγήσιμοι από τις ελίτ. Ο Mills είδε την Κοινωνιολογία να χρησιμοποιείται ηθικά για να επιτρέψει στους καθημερινούς ανθρώπους κάποια αίσθηση ελέγχου πάνω στα γεγονότα, δείχνοντας πως τα δημόσια θέματα διασυνδέονται με τη ζωή και τη βιογραφία τους. Η Κοινωνιολογία διασυνδέει ταυτόχρονα τη βιογραφία και την κοινωνία, την ιστορία και την κοινωνική δομή καθώς και τη σχέση δημόσιου και ιδιωτικού και καλλιεργεί την κοινωνιολογική φαντασία που εντοπίζει τα ιδιωτικά προβλήματα των ανθρώπων στα κοινωνικά, πολιτικά και ιστορικά δομικά πλαίσια, συμβάλλοντας στην κατανόησή τους αν όχι και στην επίλυσή τους. Η Κοινωνιολογία στην υπηρεσία των καθημερινών ανθρώπων αποκαλύπτει τα κυρίαρχα συμφέροντα, τα προνόμια, τις κοινωνικές ανισότητες και τους αποκλεισμούς, και συμβάλλει στην κατανόηση και ευαισθητοποίηση για την επίλυση των προβλημάτων που ταλανίζουν τις ασθενέστερες ομάδες και τάξεις. Η κοινωνιολογική γνώση και συνείδηση απομυθοποιεί την εξουσία, όπως υπογραμμίζει ο Πήτερ Μπέργκερ, (1985, σελ. 38-68) και εμποδίζει την εδραίωση μιας ιδεολογίας που αποσυνδέει τα πτυχία από την επαγγελματική προοπτική, θεωρώντας τη μετάβαση στην αγορά εργασίας ως αποτέλεσμα ατομικής βούλησης και κοινωνικού δαρβινισμού, χωρίς την ευθύνη ενός κράτους δικαίου και πρόνοιας που ρυθμίζει τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας. Η κοινωνιολογική φαντασία αποκαλύπτει και μάχεται ενάντια στη νέα ηθική της εργασίας, που μεταθέτει τα πάντα στην ατομική ευθύνη και προσωπικότητα, στην ατομική επιλογή και τύχη, αποκρύπτοντας την κοινωνικο-οικονομική υποδομή και τα κυρίαρχα συμφέροντα (Μπάουμαν, 2004, 21-73· Φωτόπουλος, 2010, σελ. 199-200· Τσιώλης, 2006, σελ. 23).

Ενώ ο ατομικισμός διαχωρίζει και αποξενώνει τα ανταγωνιστικά άτομα μέσα στην κοινωνική αρένα, η κοινωνιολογική αντίληψη ότι τα ανθρώπινα βήματα έχουν κυρίως κοινωνική διάσταση, συμβάλλει στην κοινωνική αλληλεγγύη και δίνει κίνητρα στους ανθρώπους να δρουν συλλογικά και πολιτικά για να θεραπεύσουν τα δομικά κοινωνικά προβλήματα.

Βέβαια, η κοινωνιολογική φαντασία δεν καλλιεργείται από μια τυπική ακαδημαϊκή, γραφειοκρατική Κοινωνιολογία, αλλά από μια ανθρωπιστική Κοινωνιολογία που στοχεύει στην αύξηση της ανθρώπινης ελευθερίας και αυτονομίας (Σαματάς, 1999). Αν και η εργασιακή διαδρομή των αποφοίτων μετά το τέλος των σπουδών τους εξαρτάται από πληθώρα παραγόντων, όπως της οικονομικής ευρωστίας και ταξικής προέλευσης, και του κοινωνικού κεφαλαίου της οικογένειας, η κοινωνιολογική γνώση και συνείδηση έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα χρήσιμη στους αποφοίτους με μειονεκτική κοινωνική προέλευση, παρακινώντας τους σε κοινωνικο-πολιτική συμμετοχή και δράση.

Η έρευνα του 2007 των αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του ΠΚ

Για τη διοργάνωση της 1ης συνάντησης αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΤΚΠΚ) για τη σύσταση Συλλόγου των Αποφοίτων μας, τον Οκτώβριο του 2007 ταχυδρομήσαμε 650 προσκλήσεις με σχετικό ερωτηματολόγιο στην Ελλάδα και στην Κύπρο σε διευθύνσεις πτυχιούχων όλων των ετών αποφοίτησης 1991-2006. Ο κύριος στόχος ήταν η επικοινωνία με τους πτυχιούχους, η πρόσκλησή τους στην πρώτη συνάντηση αποφοίτων και η συναίνεσή τους στην ίδρυση του Συλλόγου Αποφοίτων. Με την ευκαιρία αυτή, δευτερευόντως, τους καλέσαμε να απαντήσουν στην έρευνά μας.

Στο σύντομο ερωτηματολόγιο μας απάντησαν: με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) 85, με fax 35 και ταχυδρομικά 24, δηλαδή σύνολο 144, ποσοστό 22%.⁴ Τελικά επεξεργαστήκαμε 104 πλήρως απαντημένα ερωτηματολόγια με τα εξής αποτελέσματα:

- Το 76% ήταν γυναίκες και το 24% άνδρες
- Η ικανοποίηση των αποφοίτων που μας απάντησαν από τις σπουδές τους στο Τμήμα Κοινωνιολογίας ΠΚ ήταν πολλή για το 79,4% και λίγη για το 20,6%.
- Μεταπτυχιακές σπουδές είχε ήδη κάνει ή έκανε κατά την περίοδο της έρευνας το 32% , ενώ δεν έκανε το 68%.

⁴ Συμμετείχα ως επιστημονικός σύμβουλος και συντάκτης της έκθεσης. Από τις 650 επιστολές που ταχυδρομήσαμε επιστράφηκαν 48 λόγω άγνωστης διεύθυνσης, δηλαδή 7,3% οπότε και το ποσοστό των ερωτηματολογίων που επεξεργαστήκαμε ανεβαίνει στο 24%.

- Απ' όσους έκαναν μεταπτυχιακές σπουδές οι περισσότεροι 57% τις έκαναν στην Ελλάδα, αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό 43% στο εξωτερικό.
- Απ' όσους απάντησαν στην έρευνα απασχολούνται σε κάποιο είδος εργασίας το 77%, ήταν άνεργοι το 13% και μη ενεργοί το 10%.
- Απ' όσους απασχολούνται το 47% εργαζόταν στο δημόσιο τομέα, το 43% στον ιδιωτικό και 10% αυτοαπασχολείτο.
- Οι απασχολούμενοι που μας απάντησαν εργαζόταν σε απόλυτα σχετικές εργασίες με την κοινωνιολογία μόνο το 6%, σε αρκετά σχετικές το 40% και σε άσχετες το 54%. Συνολικά σε σχετικές εργασίες εργαζόταν το 46%.
- Η επιρροή της κοινωνιολογίας στη ζωή των αποφοίτων της έρευνάς μας ήταν μεγάλη για το 72,5%, λίγο για το 25,5% και καθόλου 2%.
- Οι περισσότεροι 58,4% μας δήλωσαν ότι θα σπούδαζαν ξανά κοινωνιολογία, ενώ το 41,6% όχι.
- Η συντριπτική πλειοψηφία 91,8% επιθυμούσε να γίνει μέλος του Συλλόγου Αποφοίτων του ΤΚΠΚ.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ 2006 ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Στην έρευνα του Γραφείου Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Κρήτης που διεξήχθη από τις αρχές του 2005 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2006, με στόχο τη διερεύνηση του είδους της απασχόλησης και του τρόπου ένταξης των αποφοίτων όλων των Τμημάτων του Πανεπιστημίου Κρήτης, των ετών 1998, 1999 και 2000 στην αγορά εργασίας, απάντησαν και 67 απόφοιτοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας. Εξ' αυτών ήταν: 44 γυναίκες (65,7%) και 23 άνδρες (34,3%), οι οποίοι δήλωσαν ότι:

- **Ήταν συνολικά ευχαριστημένοι από τις σπουδές τους σε ποσοστό 76,1%** (πολύ 31,3%), δυσαρεστημένοι 4,5% (πολύ 3,0%), ενώ ουδέτερη γνώμη είχε το 19,4%. Το ποσοστό αυτό ικανοποίησης θεωρείται αρκετά υψηλό, ενώ δυσαρεστημένης και ουδέτερης γνώμης 24,9% σχετικά μικρό αν συνυπολογίσουμε ότι πάνω από τους μισούς αποφοίτους της έρευνας, δηλαδή το 52,3%, δεν είχαν δηλώσει το Τμήμα Κοινωνιολογίας ΠΚ στις 5 πρώτες επιλογές τους.
- Συγκεκριμένα, με βάση τις δηλώσεις προτίμησής τους για τις πανελλήνιες εξετάσεις το τμήμα Κοινωνιολογίας ΠΚ **ήταν μεταξύ των 5 πρώτων επιλογών σε ποσοστό 47,7%**, μεταξύ των 6-10 πρώτων επιλογών σε ποσοστό 18,5%, ενώ άλλη επιλογή το 33,8%.
- **Τους ενδιέφερε το επιστημονικό αντικείμενο της Κοινωνιολογίας** στην αρχή των σπουδών τους: πολύ 59,7%, λίγο 25,4%, καθόλου 6%.
- Είχαν ολοκληρώσει ή πραγματοποιούσαν κατά τον χρόνο της έρευνας **μεταπτυχιακές σπουδές 19,4%**, και εξ αυτών σημαντικά περισσότεροι άνδρες (39%) από γυναίκες (9%).
- Συμμετείχαν σε πρόγραμμα **πρακτικής άσκησης** του Τμήματος Κοινωνιολογίας 15%, άνδρες και γυναίκες κατά 50%, αλλά μόνο το 11,45% των γυναικών.
- **Η εργασιακή τους κατάσταση σας (το 2005) ήταν:**
απασχολούμενοι 79,1%, άνεργοι 14,9% και μη ενεργοί 6,0%.
- Η απασχόλησή τους ήταν σημαντική απασχόληση για το 93,6%, και αυτή ήταν η πρώτη σημαντική τους απασχόληση για το 64,4%.
- Την πρώτη σημαντική τους απασχόληση βρήκαν μετά την αποφοίτησή τους, μέχρι ένα μήνα μετά το 10%, έως 6 μήνες μετά το 10%, έως 12 μήνες μετά 25%, από 1-2 έτη 10% και πάνω από 2 χρόνια 35%.
- **Η εργασία τους ήταν: στον Ιδιωτικό τομέα συνολικά 54,7%, στο Δημόσιο τομέα 41,5% και αυτοαπασχολούμενοι 3,8%**
- **Ήταν ευχαριστημένοι από την τότε απασχόλησή τους 64,2%** (πολύ 26,4%), **δυσαρεστημένοι 5,7% και ουδέτεροι 30,2%.**
- Ο **τόπος της τότε εργασίας** τους ήταν ο ίδιος με τον τόπο κατοικίας των γονέων τους για το 41,5%.
- Η εργασία τους βρισκόταν στην πόλη των σπουδών τους (στο Ρέθυμνο) για το 5,7%.
- Άλλαξαν πριν τη σημερινή τους απασχόληση 1-4 δουλειές το 68%, πάνω από 5 δουλειές το 11,3% και καμία το 20,8%.
- Αντιμετώπισαν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας λόγω του φύλου τους (κυρίως γυναίκες) το 5%.
- Το είδος της απασχόλησής τους ήταν : **σταθερή απασχόληση 68%** (σύμβαση αορίστου χρόνου 40%, δημόσιοι υπάλληλοι 28,0%), και **προσωρινή απασχόληση 32%** (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου 26% και σύμβαση έργου 6%).
- Η απασχόλησή τους ήταν πλήρης 84,6% και μερική 15,4%.

- Αισθανόταν ότι κινδύνευαν να χάσουν την εργασία τους ή να μην έχουν δουλειά στο άμεσο μέλλον το 42,3%, ενώ όχι το 57,7%, τα οποία είναι ικανοποιητικά ποσοστά, αν συνυπολογίσουμε το μεγάλο ποσοστό ετεροαπασχόλησης (62,4%).
- Θεωρούσαν ότι υπήρχαν **θετικές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης** (σταδιοδρομίας) στην τότε δουλειά τους για το 57,7%, ενώ όχι για το 42,3%.
- Οι συνολικές καθαρές μηνιαίες αποδοχές από την απασχόλησή τους ήταν από 701-900 ευρώ για το 33,3%, από 901-1100 ευρώ το 27,5%, από 501-700 ευρώ το 19,6%.
- **Ο βαθμός αντιστοιχίας των σπουδών τους με τη σημερινή τους απασχόληση ήταν : σχετικός 36,5% (αρκετά 25% και απόλυτα 11,5%) , και άσχετος 62,4% (λίγο 28,8% έως εντελώς 34,6%)**, δηλαδή ετεροαπασχολείτο σε γενικά άσχετες δουλειές με τη κοινωνιολογία το 62,4% , το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό ετεροαπασχόλησης συγκριτικά με πτυχιούχους άλλων τμημάτων.
- Η διάρκεια της ανεργίας ήταν έως 6 μήνες για το 30%, από 6-12 μήνες 10%, από 12-24 μήνες 10% και περισσότερο από 24 μήνες για το 50%.
- (Οι άνεργοι) είχαν εργαστεί στο παρελθόν κατά 80%.
- Οι λόγοι μη ενεργοποίησής τους για το 6% στην αγορά εργασίας ήταν : στρατιωτική θητεία 25% (άνδρες) , οικογενειακές υποχρεώσεις 25% (γυναίκες), μεταπτυχιακές σπουδές 25% (όλοι άνδρες) και άλλος λόγος (άνδρες) 25%.
- **Θα προτιμούσαν να εργάζονται στον δημόσιο τομέα 73%**, στον ιδιωτικό τομέα 12%, και σε δική τους επιχείρηση 15 %.
- Θα προτιμούσαν να εργάζονται στον δημόσιο τομέα επειδή κυρίως προσφέρει **ασφάλεια** 67,2% και είναι συμβατός με πιθανές οικογενειακές υποχρεώσεις 29,7 %.

Συγκριτικά συνοπτικά συμπεράσματα των αποφοίτων όλων των Τμημάτων της έρευνας του 2006

- Συνολικά, **ευχαριστημένοι-ες από τις σπουδές** τους δήλωσε κατά μέσο όρο το 83,4% των αποφοίτων όλων των τμημάτων του Πανεπιστημίου Κρήτης (Π.Κ.), και το 76,1% των αποφοίτων του Τμήματος Κοινωνιολογίας ΠΚ, ποσοστό πάνω από τον μέσο όρο ικανοποίησης.
- **Το Τμήμα σπουδών** όλων των αποφοίτων που δηλώθηκε στις προτιμήσεις τους για τις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν μεταξύ των 5 πρώτων επιλογών για το 64,9%, ενώ για τους απόφοιτους Κοινωνιολογίας το 47,7%.
- **Το επιστημονικό αντικείμενο των σπουδών** ενδιέφερε πολύ τους αποφοίτους το 69,5%, ενώ τους απόφοιτους Κοινωνιολογίας το 47,7%.
- **Είχαν ολοκληρώσει ή πραγματοποιούσαν μεταπτυχιακές σπουδές** το 39,7%, ενώ από τους απόφοιτους Κοινωνιολογίας μόνο το 19,4%.
- Συμμετείχαν σε **πρόγραμμα πρακτικής άσκησης** του Τμήματός τους το 65,7% ενώ από τους απόφοιτους Κοινωνιολογίας το 15%.
- **Η εργασιακή κατάσταση** όλων των αποφοίτων της έρευνας το 2005 ήταν: 83,9% απασχολούμενοι, 7,2% άνεργοι, και 8,9% μη ενεργοί, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά των αποφοίτων Κοινωνιολογίας ήταν 79,1%, 14,9% και 6%.
- Από τους απασχολούμενους αποφοίτους, στο Δημόσιο τομέα εργαζόταν το 31,8 % , στον Ιδιωτικό το 60,3%, και αυτοαπασχολούμενοι δήλωσαν το 7%. Τα αντίστοιχα ποσοστά των αποφοίτων Κοινωνιολογίας ήταν: 41,5%, 54,7% και 3,8%.
- **Ευχαριστημένοι από την τότε απασχόλησή τους** δήλωσαν το 76,4% των αποφοίτων, 64,2% των αποφοίτων Κοινωνιολογίας, ενώ δυσαρεστημένοι το 6,5%. και το 5,7 των αποφοίτων Κοινωνιολογίας.
- Η απασχόλησή τους ήταν σταθερή για το 55,6% όλων των αποφοίτων, 68% για τους κοινωνιολόγους, προσωρινή 44,4%, και 32% για τους κοινωνιολόγους, ενώ πλήρης για το 80,5%, και 84,6% για τους κοινωνιολόγους , καθώς και μερική για το 19,5% και 15,4% για τους Κοινωνιολόγους .
- **Ο βαθμός αντιστοιχίας των σπουδών τους με τη σημερινή απασχόλησή τους** είναι συνολικά σχετικός για το 74,6%, ενώ για τους απόφοιτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας της έρευνας μόνο 36,5%, και λίγο έως καθόλου σχετικός 25,3%, για δε τους κοινωνιολόγους 62,4%.
- **Θα προτιμούσαν να εργάζονται :**
  - **στο δημόσιο τομέα** (στενό ή ευρύτερο) 71,2% των αποφοίτων και 73% των κοινωνιολόγων κυρίως για λόγους ασφάλειας.
  - **στον ιδιωτικό τομέα** ως μισθωτοί 8,4% και το 12% των κοινωνιολόγων, καθώς και να έχουν δική τους επιχείρηση 20,4%, το 15% των Κοινωνιολόγων.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ 2006 & 2007

Αν και οι δύο έρευνες δεν είναι όμοιες στον πληθυσμό και στην κλίμακα, και η μεν έρευνα του 2006 είχε αναλυτικότερο ερωτηματολόγιο, μικρότερο πληθυσμό, αλλά περισσότερο τυχαίο δείγμα αποφοίτων

κοινωνιολογίας όπως και αποφοίτων των άλλων τμημάτων του Π.Κ., ενώ η έρευνα του 2007 με συντομότερο ερωτηματολόγιο, περιέλαβε μεγαλύτερο πληθυσμό αποφοίτων Κοινωνιολογίας, οι οποίοι με την ανταπόκρισή τους στην έρευνα εκδήλωσαν και το έμπρακτο ενδιαφέρον τους για το Τμήμα, τις σπουδές και τον Σύλλογο αποφοίτων, εντούτοις μπορούμε να κάνουμε τις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- για τους απόφοιτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας που ανταποκρίθηκαν στις έρευνες αυτές: παρατηρούμε μια αύξηση ικανοποίησης από τις σπουδές τους από 76% σε 79%,
- αλλά και μεγάλη αύξηση της έκφρασης δυσαρέσκειας για την έλλειψη αγοράς εργασίας από 4,4% σε 20,6%. Επίσης,
- μεγάλη αύξηση μεταπτυχιακών σπουδών από 19,4% σε 32%.⁵
- σχετική αύξηση της απασχόλησης από 77% σε 79%, αλλά
- και μεγάλη αύξηση της άσχετης με τις κοινωνιολογικές σπουδές ετεροαπασχόλησης, δηλαδή από 25,3 % σε 54%, και
- τέλος, αύξηση της επιρροής της Κοινωνιολογίας στη ζωή των αποφοίτων από 69% σε 72,5 %.

Για το τελευταίο, αλλά κατά τη γνώμη μας πολύ σημαντικό αυτό θέμα επειδή αντανάκλα την επίδραση της κοινωνιολογικής φαντασίας στην προσωπική ζωή των αποφοίτων μας, παραθέτουμε αμέσως παρακάτω μια ανθολογία προσωπικών απαντήσεων, ακούγοντας τη φωνή των αποφοίτων μας.

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ Π.Κ. ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 2007.

Οι απαντήσεις γίνονται στην ερώτηση: «Έχει επηρεάσει η Κοινωνιολογία τη ζωή σου;» και παρατίθενται ενδεικτικά, όπως μας δόθηκαν, άλλες με όνομα και τον χρόνο αποφοίτησης και άλλες ανώνυμα χωρίς άλλα στοιχεία:

«... Όταν γράφτηκα στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης δεν φανταζόμουν ότι ένα καινούριος τρόπος αντίληψης της καθημερινότητας θα ανοιγόταν μπροστά μου. Η Κοινωνιολογία με βοήθησε να συνειδητοποιήσω τη θέση μου στον κόσμο, άγγιξε ευαίσθητες πλευρές του εαυτού μου, με βοήθησε να αυτοπροσδιοριστώ ιδεολογικά, πολιτικά και κοινωνικά αλλά και να δω με άλλο μάτι όλες τις καθημερινές ενασχολήσεις μου. Σημαντικές αποφάσεις για την επαγγελματική μου αποκατάσταση πάρθηκαν με βάση αυτά που διδάχτηκα στο τμήμα Κοινωνιολογίας του πανεπιστημίου Κρήτης» (Γιάννης - 2004).

«Η Κοινωνιολογία έχει αλλάξει τον τρόπο σκέψης προς κάτι πιο ουσιαστικό, λιγότερο επιφανειακό, τις προτεραιότητες, τον τρόπο αντιμετώπισης του εαυτού μου, των άλλων ανθρώπων, των προβλημάτων της πολιτικής, της εργασίας, της οικογένειας, των φίλων... Θα κλείσω λέγοντας μόνο ότι η Κοινωνιολογία (αναφέρεται στα πάντα) γύρω μας: στην πολιτική και στο κράτος, στην ιατρική, στην υγεία και στην ασθένεια, στη στατιστική, στην ψυχολογία, στην εκπαίδευση, στην επιστήμη, στη γνώση και στην άγνοια, στον αναλφαβητισμό, στον αθλητισμό, στην τέχνη, στο νόμο, στην παρέκκλιση, στις δομές, στο γραπτό κείμενο και στον προφορικό λόγο, στην ισχύ και στην αδυναμία, στον πλούτο και στη φτώχεια, στην οικονομία, στη διοίκηση, στην οργάνωση, στη γραφειοκρατία, στο ιδιωτικό και στο δημόσιο, στις σχέσεις στην οικογένεια, στην παρέα, στη συλλογικότητα, στη μοναξιά, στο χθες, στο σήμερα και στο αύριο, στα πάντα. Μήπως πρέπει να βρούμε έναν τρόπο να το κεφαλαιοποιήσουμε όλο αυτό και επαγγελματικά;» (Δημήτρης, 1999).

«Η Κοινωνιολογία με έκανε να δω τη ζωή διαφορετικά, από την σκοπιά του ανθρωπισμού».

«Μ' έχει επηρεάσει στον τρόπο που βλέπω και κατανοώ τα γεγονότα».

«(Η Κοινωνιολογία συνέβαλλε) στην ανάπτυξη κριτικής ικανότητας και πνεύματος αμφισβήτησης, αλλά μου δυσκόλεψε τη ζωή μέχρι να αποκατασταθώ επαγγελματικά!».

---

⁵ Η Ελλάδα έχει τους περισσότερους νέους πτυχιούχους, αλλά και τους χαμηλότερους μισθούς για τους επιστήμονες στην Ε.Ε. Στη χώρα μας, κάθε χρόνο 36.000 νέοι παίρνουν πτυχίο ΑΕΙ ή ΤΕΙ και απ' αυτούς το 40% ακολουθεί μεταπτυχιακές σπουδές. Ωστόσο ο φόβος της ανεργίας αναγκάζει τους περισσότερους να απασχολούνται με μισθούς 650-800 ευρώ, όταν οι Ισπανοί και οι Ιταλοί παίρνουν τουλάχιστον 1.000 ευρώ τον μήνα, ενώ οι Δανοί, οι Σουηδοί, οι Βρετανοί, οι Βέλγοι, γενικώς οι συνομήλικοί τους στις χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης έχουν τουλάχιστον κατά 50%-70% μεγαλύτερες μηνιαίες απολαβές (βλ. Μ. Λίλα «Πρώτοι στα πτυχία, τελευταίοι στους μισθούς», ΤΑ ΝΕΑ 23 Δεκεμβρίου 2008. Βέβαια, στην Ελλάδα από το 2009 η κατάσταση έχει πολύ χειροτερεύσει βλ. Ανδριτσάκη Α. «Πρόβλημα εργασίας και στα 'καλά' πτυχία» Ελευθεροτυπία, 31 Ιουλίου, 2010, σελ. 34-35

«... μέσα από τις σπουδές μου ωρίμασα, είδα λίγο καλύτερα το πώς δουλεύει το σύστημα και η κοινωνία που ζούμε. Βέβαια, η Κοινωνιολογία δεν είναι πανάκεια. Ίσως αυτό που άλλαξε περισσότερο την ζωή μου ήταν η φοιτητική ζωή, το γεγονός ότι έπρεπε να μείνω μόνος, σε μια άγνωστη πόλη, κλπ. Με αλλά λόγια αν και μετά την αποφοίτησή μου ήμουν ένας πολύ διαφορετικός άνθρωπος δεν ξέρω αν η αιτία ήταν το αντικείμενο των σπουδών μου ή οι σπουδές μου και η γενικότερη εμπειρία μου τα 4 χρόνια που διήρκεσαν (Σωτήρης - 2004).

«Ο τρόπος σκέψης και θεώρησης των πραγμάτων μετά τις σπουδές μου άλλαξε».

«Για μένα η Κοινωνιολογία δεν είναι τελικά επιστήμη μόνο! Είναι και τρόπος ζωής... σου δίνει την δυνατότητα όχι μόνο να ερμηνεύσεις τη ζωή σου αλλά και να την αλλάξεις (βλέπε Μαρξ)».

«Έχει συμβάλλει στο να σκέφτομαι πέρα από το αυτονόητο και 'προφανές', με ό,τι θετικό και αρνητικό συνεπάγεται αυτό».

«Κάποτε ο Proust είχε πει: "Το αληθινό ταξίδι για ανακαλύψεις δεν έγκειται στο να ψάχνεις για νέα τοπία, αλλά στο να έχεις νέα μάτια". Αυτή είναι η απάντηση που δίνω όταν κάποιος με ρωτάει αν τελικά μου πρόσφερε κάτι η Κοινωνιολογία. Τα νέα αυτά "μάτια". (Ελένη - 2004).

«(Ναι), μέσω της μελέτης και της αναγνώρισης του τρόπου, με τον οποίο, η κοινωνία και όλες οι δομές της λειτουργούν καθώς και της εκμάθησης εργαλείων αντιμετώπισης καθημερινών προβλημάτων».

«Τον τρόπο σκέψης, κατανόησης του κοινωνικού συστήματος και προσέγγισης των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων».

«Μου έδωσε τη δυνατότητα να δώσω διαφορετικές ερμηνείες στην καθημερινότητα απ' αυτές που μέχρι πρότινος μπορούσα να φανταστώ»

«Με βοήθησε να γνωρίσω τον εαυτό μου και κατ' επέκταση να μάθω και τους συνανθρώπους μου και τον κόσμο».

«Άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο βλέπω – θεωρώ την πραγματικότητα».

«Διεύρυνε τους γνωστικούς μου ορίζοντες στο χώρο των κοινωνικών επιστημών και με βοήθησε να ξεκαθαρίσω τους επαγγελματικούς και προσωπικούς μου στόχους».

«Με βοήθησε να βλέπω και να αντιμετωπίζω την ζωή ώριμα, με σύνεση και φυσικά με αντικειμενικότητα».

«Έχει επηρεάσει τον τρόπο σκέψης μου και τον τρόπο που ερμηνεύω αυτά που συμβαίνουν γύρω μου».

«Η Κοινωνιολογία είναι μια επιστήμη κριτικής γι' αυτό και δεν γίνεται αποδεκτή από το υπάρχον σύστημα, επιστήμη που δίνει όμως τη δυνατότητα στους αποφοίτους να παρατηρούν (ή και να συμμετέχουν) στα γεγονότα με μια πιο κριτική ματιά...».

«Με έχει επηρεάσει σε επίπεδο επικοινωνίας με το κοινωνικό και οικογενειακό μου περιβάλλον αλλά και ως προς τον τρόπο αντίληψης- ευαισθητοποίησης των σύγχρονων προβλημάτων».

«Οι σπουδές στην Κοινωνιολογία, άνοιξαν τους πνευματικούς μου ορίζοντες και παρότι δεν εξασκώ άμεσα την επιστήμη μου επαγγελματικά, οι επιρροές της είναι εμφανείς και αποδοτικές σε κάθε έκφραση της καθημερινότητάς μου».

«Έχει επηρεάσει τον τρόπο σκέψης μου και θεωρώ ότι διαθέτω, χάρη στην Κοινωνιολογία, έναν σφαιρικό και κριτικό τρόπο αντίληψης των πραγμάτων».

«(Μ' επηρέασε στην) προσωπική μου καλλιέργεια και κριτική ματιά στο κοινωνικό σύνολο και στις άλλες κοινωνικές ομάδες».

«Άντε τώρα να βρεις αξιοπρεπή δουλειά...!!! Όμως το κρυφό μου όνειρο ήταν είναι και θα είναι να ασχολούμαι με αυτό που σπούδασα».

«Μπορώ να εξηγήσω πολλά πράγματα που συμβαίνουν γύρω μου με βάση τις γνώσεις που έχω αποκτήσει. Αντιδρώ στο ρατσισμό και την ξενοφοβία γιατί έχω μελετήσει το θέμα προπτυχιακά, όπως και γνωρίζω πιο συνειδητοποιημένα ότι και τα δυο φύλα έχουν ίσα δικαιώματα και με ποιο τρόπο μπορούν να υπερασπισθούν τις θέσεις τους. Γενικά μπορώ να ερμηνεύσω πολλά καθημερινά κοινωνικά προβλήματα με βάση τις γνώσεις που έχω πάρει».

«... στην καθημερινότητα μου έχω κρατήσει από τις σπουδές στην Κοινωνιολογία, και είναι για μένα σημείο αναφοράς, θέματα που γνώρισα, όπως η προσπάθεια για ομαδικότητα, για φιλική συμπεριφορά, και ευαισθητοποίηση

του κόσμου προς το περιβάλλον, για κριτική σε συνδυασμό με τη δραστηριοποίηση ώστε να αλλάξουν τα κακώς κείμενα και άλλα πολλά» (Κατερίνα - 2005).

«Μου έχει δώσει τη δυνατότητα να έχω καλύτερη αντίληψη κάποιων κοινωνικών τάσεων, αντιλήψεων και καταστάσεων και να διαμορφώνω δημιουργική αντίληψη για τα κοινωνικά προβλήματα (π.χ. ναρκωτικά, ρατσισμός, κ.ά.)» (Γιάννης - 2005).

«...στον τρόπο σκέψης, συμπεριφοράς και επαγγελματικής ενασχόλησης. Στη διαμόρφωση διεισδυτικής και κριτικής σκέψης... να καλλιεργήσω και να αναπτύξω τον εαυτό μου και τη σχέση μου με τη κοινωνία (Βασίλης - 2004).

«Θεωρώ ότι μου προσέφερε τη δυνατότητα να διαμορφώσω μια σφαιρικότερη αντίληψη της πολυπλοκότητας και της πολυμορφίας των κοινωνικών φαινομένων και της κοινωνικής πραγματικότητας γενικότερα, αλλά και τα ερεθίσματα για περαιτέρω προβληματισμό για τα έντονα κοινωνικά προβλήματα της εποχής μας, όχι μόνο θεωρητικό-επιστημονικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο».

«Στον τρόπο σκέψης και κατ' επέκταση στον τρόπο αντιμετώπισης και αξιολόγησης θεμάτων κοινωνικής και ιδιωτικής ζωής».

«Μ' έμαθε να βλέπω την κοινωνία με άλλο μάτι, πιο εκπαιδευμένο και να κατανοώ τα δρώμενα».

«Η Κοινωνιολογία μ' έκανε να σκέφτομαι και να συμπεριφέρομαι διαφορετικά και να βλέπω το κόσμο από μια άλλη οπτική γωνία».

Καταληκτικές παρατηρήσεις

Έχοντας επίγνωση όπως τονίσαμε στην εισαγωγή ότι ένα μεγάλο ποσοστό των αποφοίτων μας παραμένει σιωπηλό και δυσαρεστημένο και δεν ανταποκρίνεται στις έρευνές μας, τα όποια στοιχεία και συμπεράσματα της εισήγησης αυτής αφορούν κυρίως τους ενεργούς φοιτητές μας, οι οποίοι είναι και οι ενεργοί απόφοιτοί μας.

Είναι αυτοί που εκφράζουν την ικανοποίησή τους από τις σπουδές τους στο Τμήμα Κοινωνιολογίας. Εκτός από ένα μικρό ποσοστό που έχει καταφέρει να εργάζεται σε σχετικά με την Κοινωνιολογία αντικείμενα, και ένα μικρό σχετικά ποσοστό που κάνει μεταπτυχιακές σπουδές, με τους περισσότερους μεταπτυχιακούς να είναι άνδρες και από σχετικά εύπορες οικογένειες που μπορούν και τους χρηματοδοτούν, οι περισσότεροι απόφοιτοι ετεροπασχολούνται. Διατυπώνουν τη μεγάλη δυσαρέσκειά τους για τη μη εύρεση σχετικής με τις σπουδές τους απασχόληση, αλλά έχοντας επίγνωση και συνειδητοποίηση της μεγάλης αυτής δυσκολίας στην αγορά εργασίας αλλά και της αυξανόμενης ανεργίας αποδέχονται ρεαλιστικά την ετεροπασχόληση, και με την συμπαράσταση της οικογένειας και του κοινωνικού δικτύου τους καταφέρνουν να είναι ικανοποιημένοι από την όλη πορεία τους. Γνωρίζουν και ανάγουν τα προσωπικά τους προβλήματα επαγγελματικής «αποκατάστασης» σε συλλογικά, κοινωνικά προβλήματα και αγωνίζονται ατομικά και συλλογικά για την επίλυσή τους.

Είναι εκείνοι οι απόφοιτοι που δηλώνουν ότι η Κοινωνιολογία έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην προσωπική τους ζωή, τους έχει δώσει την ικανότητα να βλέπουν και ν' αναλύουν διαφορετικά τα κοινωνικά δρώμενα. Είναι οι απόφοιτοι που αγωνίζονται για την καλύτερευση της ζωής τους εξοπλισμένοι με την Κοινωνιολογική Φαντασία ως αντίδοτο στη γενικευμένη κοινωνική ανασφάλεια. Στην πλειοψηφία τους όχι μόνο δεν έχουν μετανιώσει που σπούδασαν μια επιστήμη χωρίς μεγάλες επαγγελματικές προοπτικές, αλλά δηλώνουν ότι παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην αγορά εργασίας θα ξανασπούδαζαν Κοινωνιολογία!

Η συνεχής επικοινωνία με πολλούς από τους αποφοίτους του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Π.Κ. μας επιβεβαιώνει την πεποίθηση, όπως άλλωστε και σε όλους τους διδάσκοντες (Παπαϊωάννου, 2000), ότι οι περισσότεροι απ' όσους και όσες έχουν υπάρξει ενεργοί φοιτητές και φοιτήτριες, άσχετα από αρχικούς ενδοιασμούς και προδιαθέσεις, αποκτούν αρκετή «Κοινωνιολογική Φαντασία», συνειδητοποίηση δηλαδή του εαυτού τους μέσα στο κοινωνικό σύστημα.

Αν και οι περισσότεροι δεν ασκούν την Κοινωνιολογία ως επιστήμη ή ως επάγγελμα, χωρίς μοιρολατρία και μιζέρια συμμετέχουν ενεργά στο κοινωνικό γίγνεσθαι, και προοδεύουν στη ζωή τους, διατηρώντας θετική ανάμνηση από τις κοινωνιολογικές σπουδές τους στο Ρέθυμνο. Όλες και όλοι αυτοί οι απόφοιτοι αποτελούν ελπίδα για μια καλύτερη κοινωνία, αλλά και ζωντανή απόδειξη ότι το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης παρά τα όποια προβλήματα επιτελεί την αποστολή του, η οποία βέβαια δεν μπορεί να είναι ταυτόσημη με αυτήν του ΟΑΕΔ και των Γραφείων ευρέσεως εργασίας, αλλά ενός πανεπιστημιακού Τμήματος Κοινωνιολογίας που καλλιεργεί και μεταδίδει κοινωνιολογική γνώση και φαντασία με όλες τις θετικές συνέπειες ατομικού αυτοπροσδιορισμού, αλλά και συλλογικής κοινωνικής δράσης και αλληλεγγύης για μια καλύτερη, δικαιότερη, δημοκρατική κοινωνία.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Brewer, J. D. (2004). Imagining the Sociological Imagination: The biographical context of a sociological classic. *British Journal of Sociology*. vol. 55, 317-333.

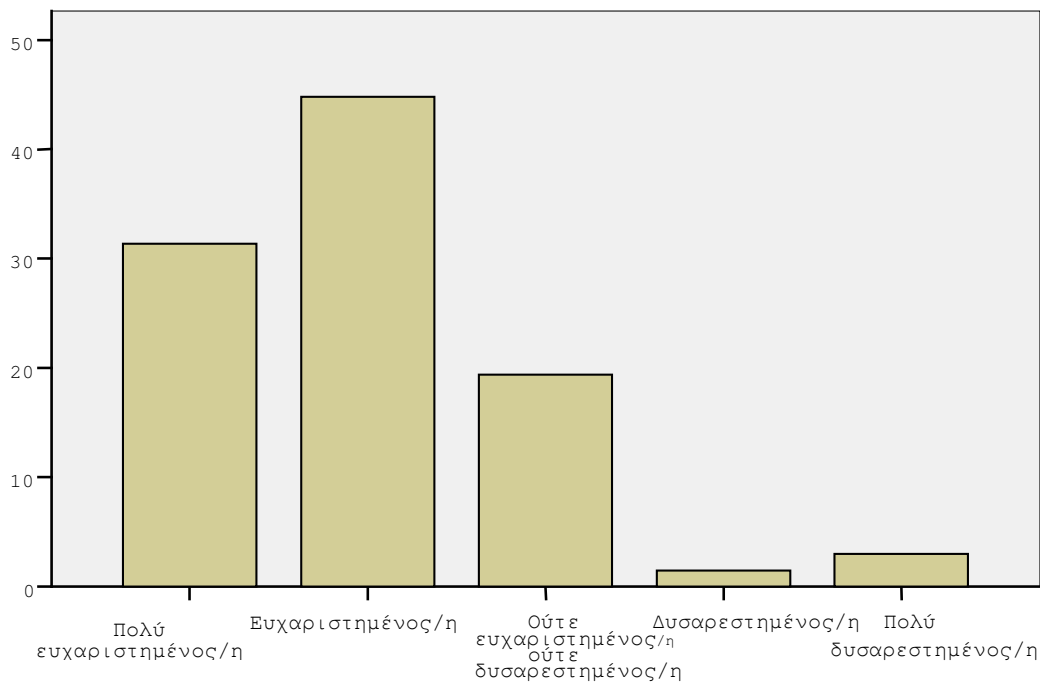

- International Labour Office. (January 2010). *Global Employment Trends*. Geneva: ILO
- ΙΝ.Ε, ΓΣΕΕ & ΑΔΕΔΥ (2001). *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση. Ετήσια Έκθεση 2001*. Αθήνα.
- Καραμεσίνη, Μ. (2008). *Η απορρόφηση των πτυχιούχων πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας: Πανελλαδική έρευνα στους αποφοίτους των ετών 1998-2000. Οριζόντια δράση υποστήριξης Γραφείων Διασύνδεσης Πανεπ/μίων*. Αθήνα: Διόνικος.
- Καραμεσίνη, Μ. (2006). Η δύσκολη περίοδος της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση. *Η Εποχή*, 8 Οκτ. 2006.
- Κασίμης, Χ. (επιμ.) (2000). *Διαδικασίες Ενσωμάτωσης των Νέων στην Αγορά Εργασίας: η περίπτωση των αποφοίτων κοινωνικών επιστημών της ανώτατης εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΕΠΕΑΕΚ, ΕΚΚΕ.
- Κυπριανός, Π. (2006). Πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας και εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ελλάδα το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα». Στο Σ.Κονιόρδος κ. αλ. (επιμ.), *Κοινωνικές Εξελίξεις στη Σύγχρονη Ελλάδα* (σελ.265-297). Αθήνα: Α. Σάκκουλα
- Mills, C.W. (1985). *Η Κοινωνιολογική Φαντασία*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Μπάουμαν, Ζ. (2004). *Η εργασία, ο καταναλωτισμός και οι νεόπτωχοι*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπέργκερ, Π. (1985). *Πρόσκληση στην Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Μπουκουμάνης.
- Οικονόμου, Δ. κ. άλ. (2002). *Πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας: Προσφορά, ζήτηση και προοπτικές απασχόλησης των αποφοίτων των ελληνικών ΑΕΙ*. Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Παπαϊωάννου, Σ. (επιμ.) (2000). *Αποτίμηση Εκπαιδευτικού Έργου και Παρεχομένων Υπηρεσιών του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης*. Ρέθυμνο: Τμήμα Κοινωνιολογίας Π.Κ.
- Σαματάς, Μ. (1997). *Οι πρώτοι πτυχιούχοι του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (1991-1996): προφίλ, απασχόληση, ικανοποίηση και αξιολόγηση σπουδών*. Ρέθυμνο: Τμήμα Κοινωνιολογίας <http://www.soc.uoc.gr/social/survey/survey1.htm>
- Σαματάς, Μ. (1999). Ποια Κοινωνιολογία και για ποιόν; Για μια αντιγραφειοκρατική, ανθρωπιστική κοινωνιολογία», στο Αλεξανδρόπουλος (επιμ.), *Προοπτικές και μέλλον των Κοινωνικών Επιστημών στην Ελλάδα* (σελ.17-38). Ρέθυμνο: Τμήμα Κοινωνιολογίας.
- Σαματάς, Μ. (2009). Η Διοικητική Μεταρρύθμιση στις Μυλόπετρες της Κοινωνικο-οικονομικής και Πολιτικής Ανασφάλειας: Η αυξανόμενη ζήτηση απασχόλησης στο Δημόσιο και η συνεχιζόμενη κομματική και διοικητική κακοδιοίκηση στις εκτός διαδικασιών ΑΣΕΠ προσλήψεις προσωπικού στο Δημόσιο Τομέα. Στο Χ. Κασίμης (επιμ.), *Πρακτικά του 2^{ου} Συνεδρίου Διοικητικών Επιστημόνων* (σελ.275-292). Αθήνα: Σάκκουλα.
- Σαματάς, Μ. (2010). Το Κράτος ως Εργοδότης στις Προτιμήσεις των Ελλήνων Πτυχιούχων: Σημερινές διαπιστώσεις με βάση τις μελέτες του Κωνσταντίνου Τσουκαλά. Στο Μ. Κούση, Μ. Σαματάς & Σ. Κονιόρδος (επιμ.), *Εξουσία και Κοινωνία: Δωρήματα στον Κωνσταντίνο Τσουκαλά* (σελ.325-339). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Τσιώλης, Γ. (2006). *Προς μία νέα ηθική της Εργασίας*; Αθήνα: ΙΝΕ, ΓΣΕΕ & ΑΔΕΔΥ.
- Φωτόπουλος, Ν. (2010). Κοινωνικές ανισότητες, εκπαίδευση και απασχόληση» στο Σ. Κονιόρδος, Ν.Φωτόπουλος, *Φτώχεια, ανισότητες και εκπαίδευση στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης* (σελ.193-211). Αθήνα: Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΚΑΝΕΠ), ΓΕΣΕΕ,
- Χατζηγιάννη, Α. (2006) Κοινωνικό κεφάλαιο και εύρεση εργασίας. Στο Σ.Κονιόρδος κ. αλ. (επιμ.), *Κοινωνικές Εξελίξεις στη Σύγχρονη Ελλάδα* (σελ. 129-152). Αθήνα: Α. Σάκκουλα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

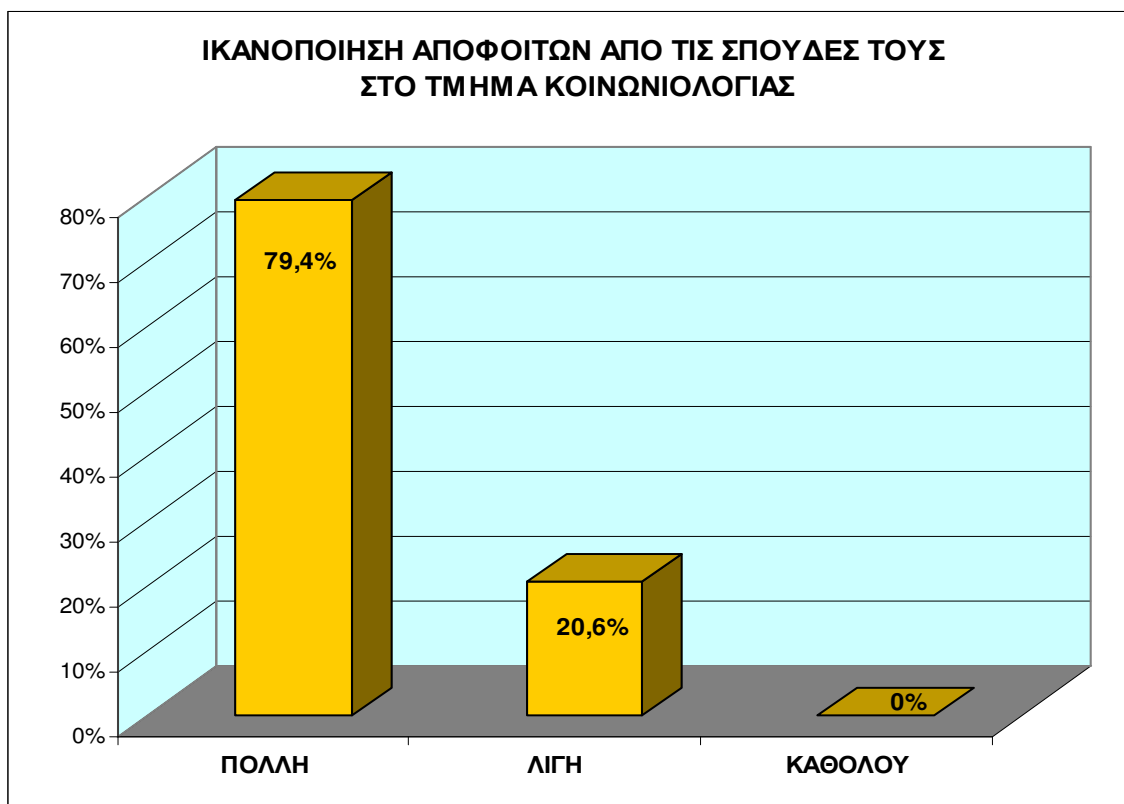
Α. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ Π.Κ. 2006 ΚΑΙ 2007

Είστε γενικά ευχαριστημένος-η από τις σπουδές σας;

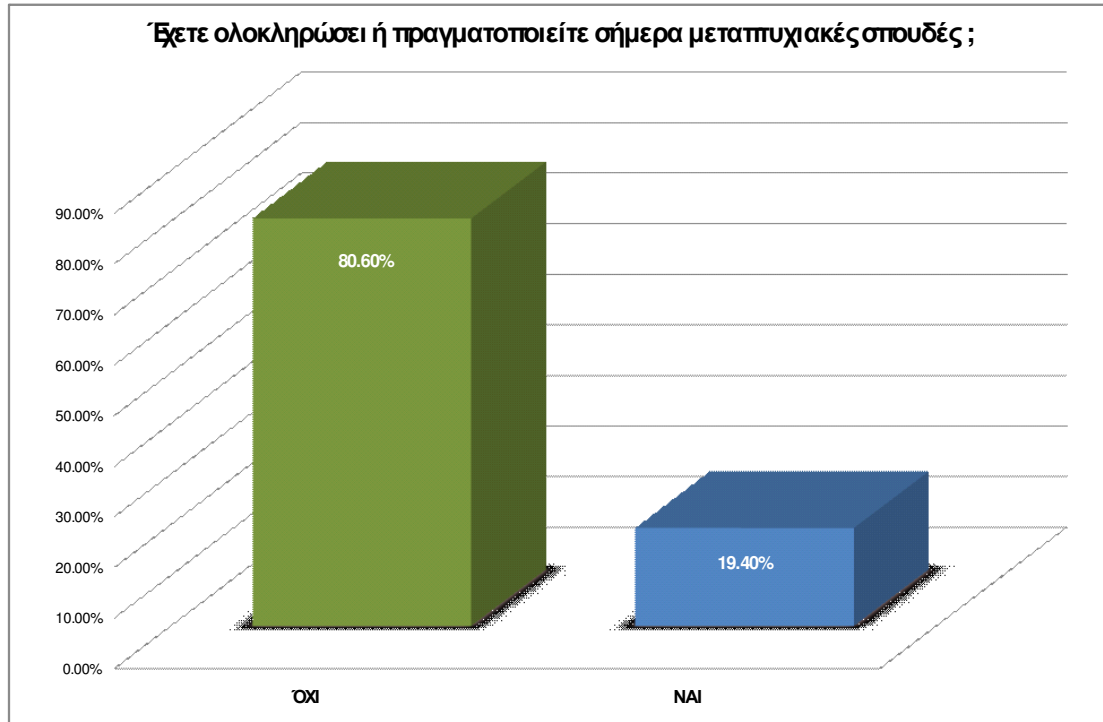

2006: Ευχαριστημένοι συνολικά 76,1%, και δυσαρεστημένοι 4,5% συνολικά.

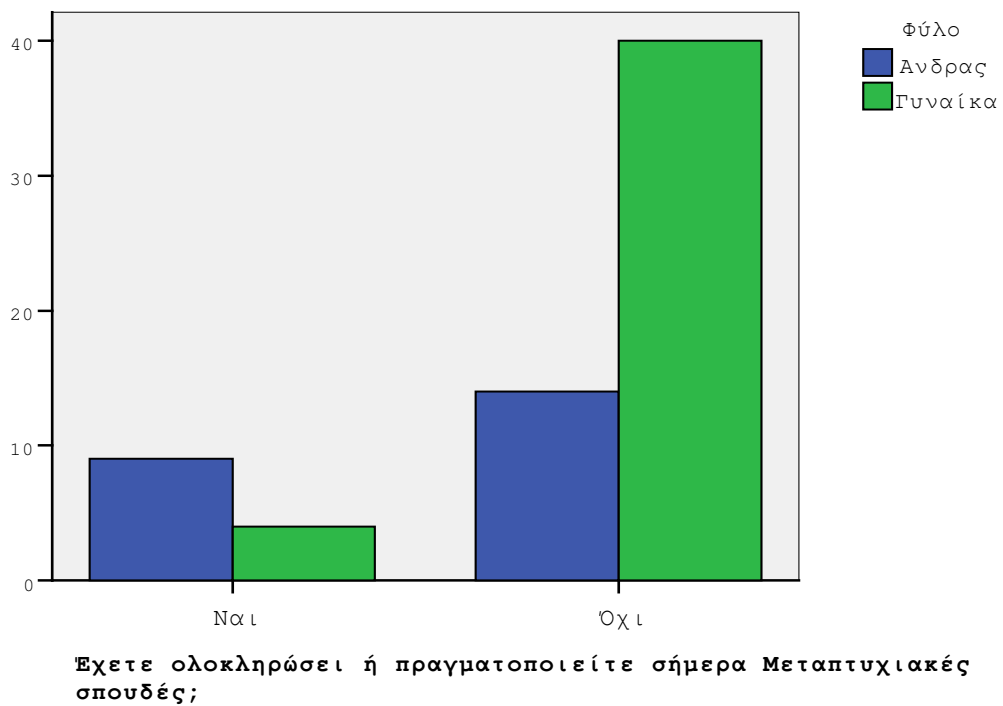
2007: Πολλή ικανοποίηση 79,4%, λίγη 20,6 %

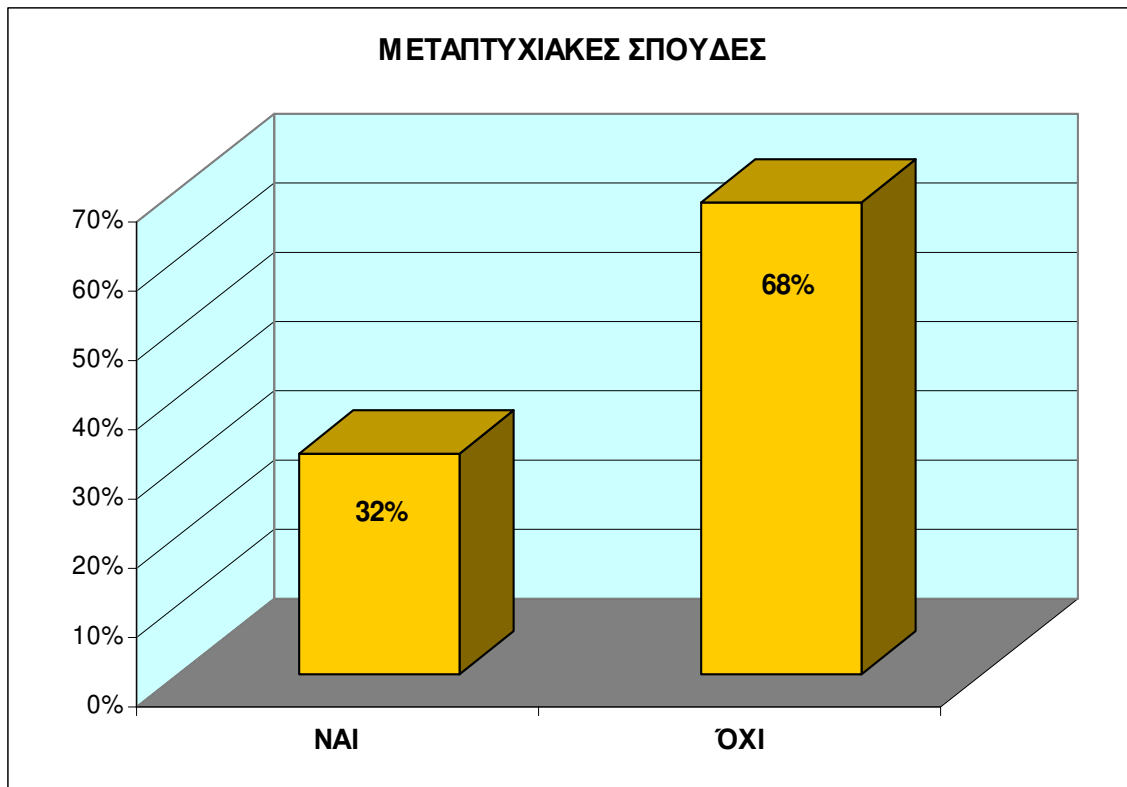
2006

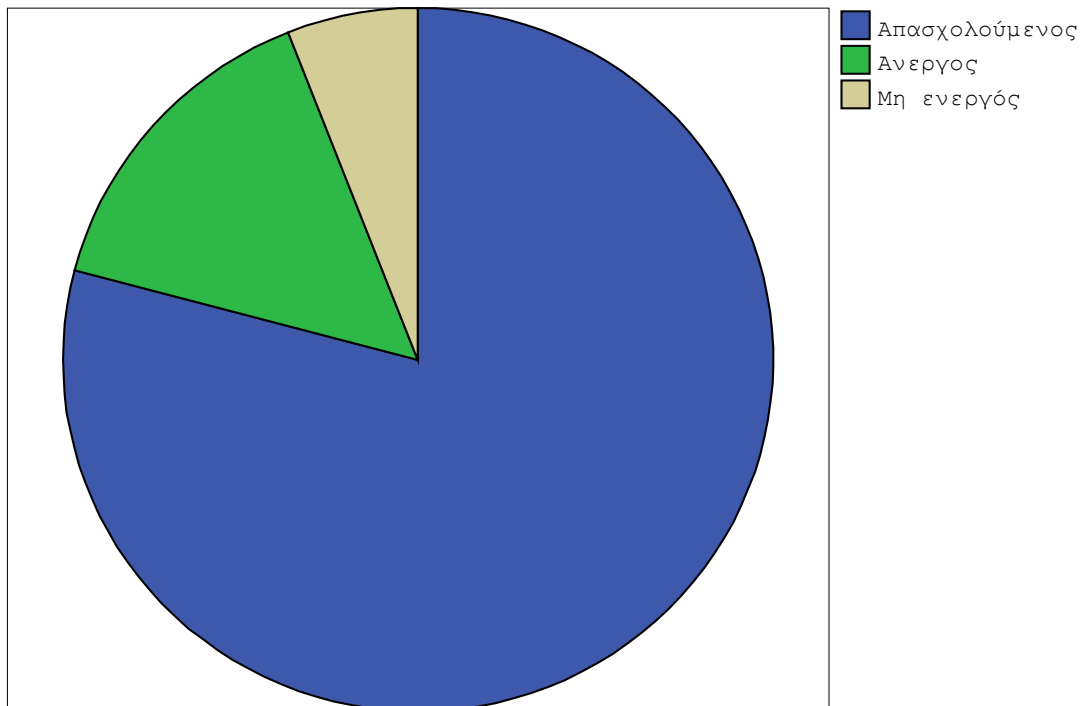
2006

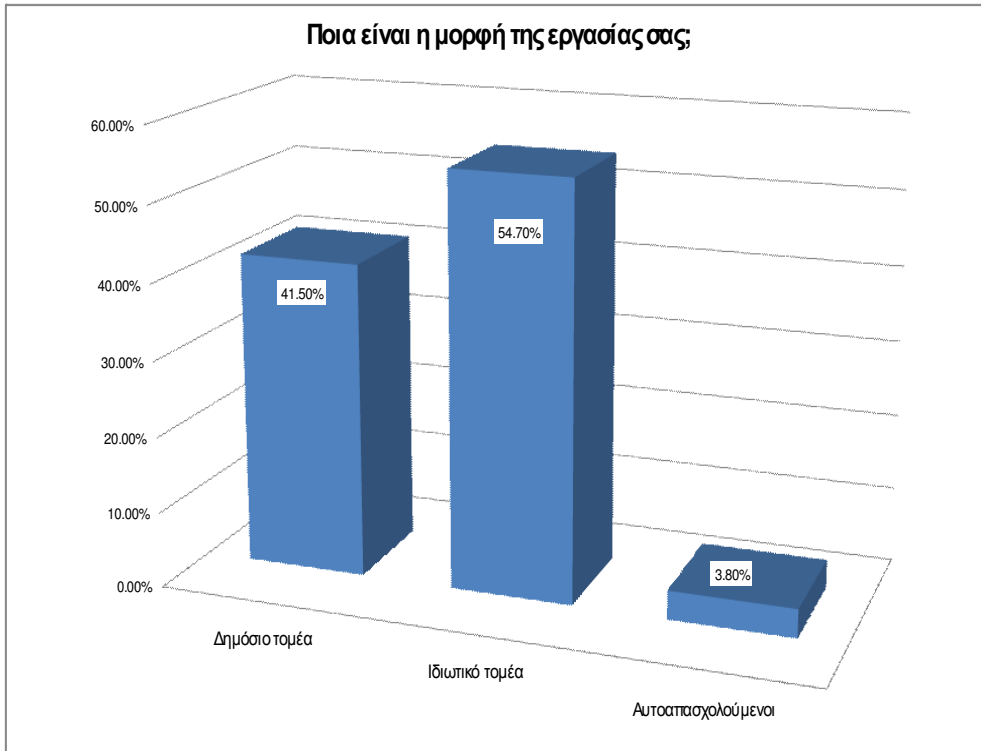
2007

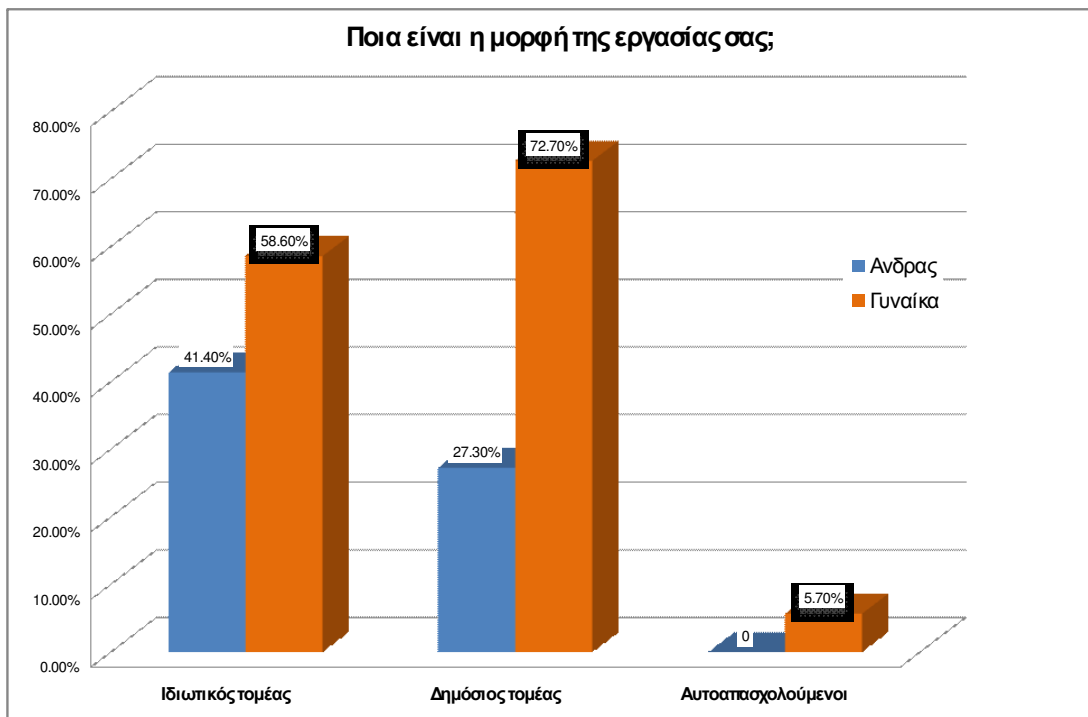
Ποια είναι η κατάστασή σας σήμερα;

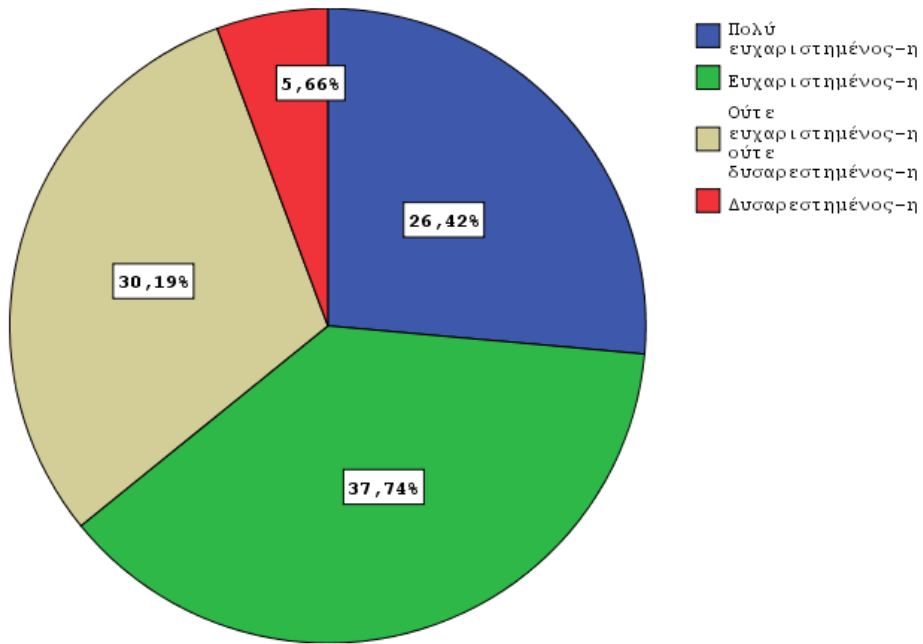
2006 : Απασχολούμενοι 79,1%, Ανεργοί 14,9 % και Μη ενεργοί 6%

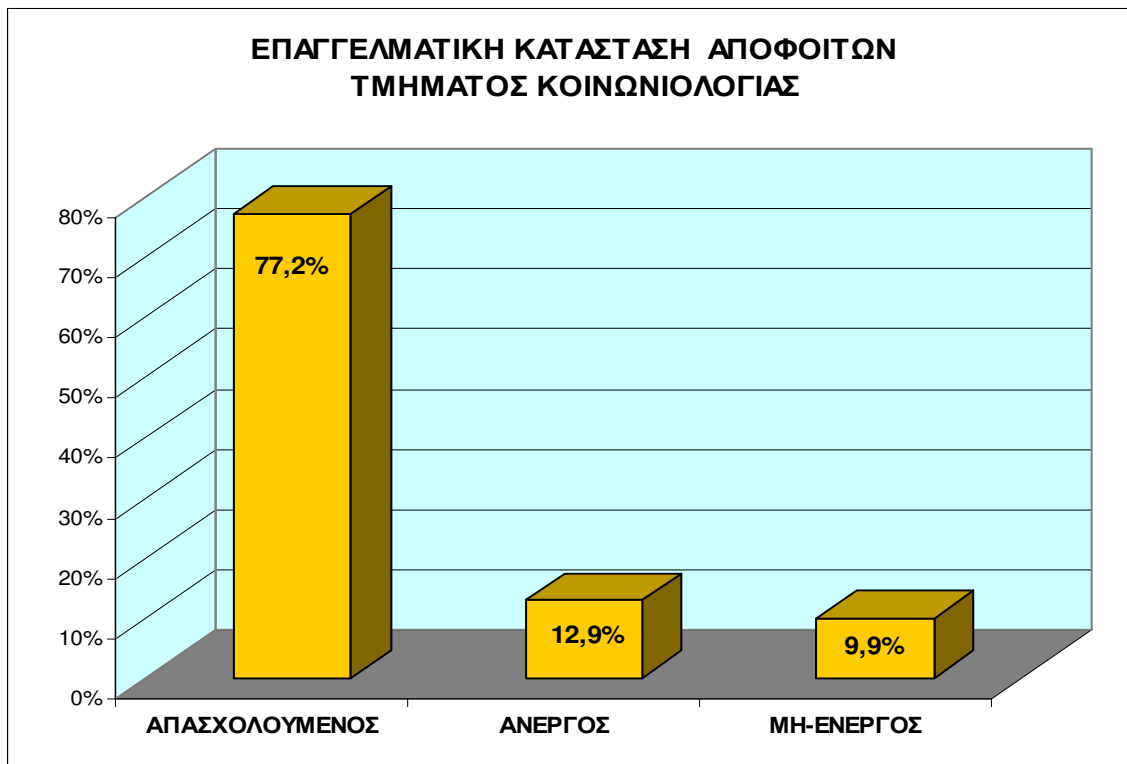
2006: Απασχόληση στο Δημόσιο τομέα 41,5% (άνδρες 41,4%, γυναίκες 58,6%), στον Ιδιωτικό 54,7%, (άνδρες 27,3%, γυναίκες 72,7%) και αυτοαπασχολούμενοι 3,8% γυναίκες.

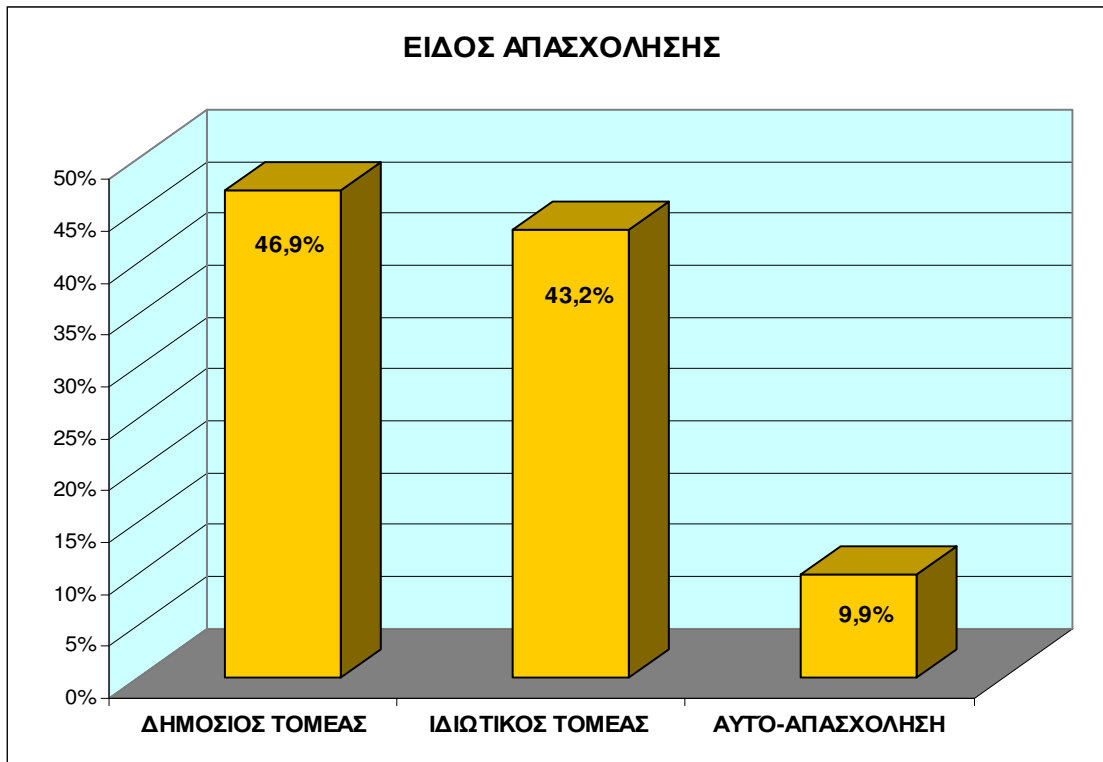
Είστε ευχαριστημένος/ η από τη σημερινή σας απασχόληση;

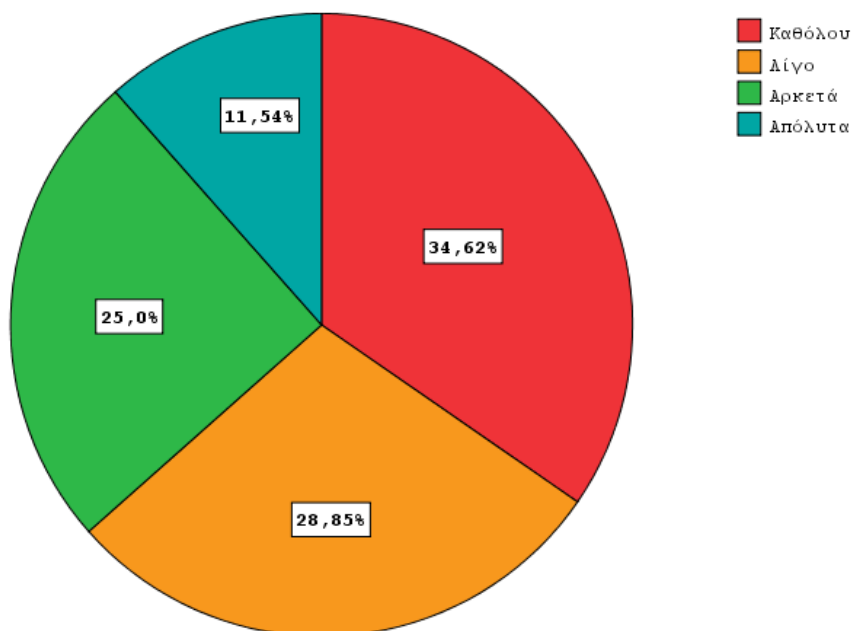
2007

2007

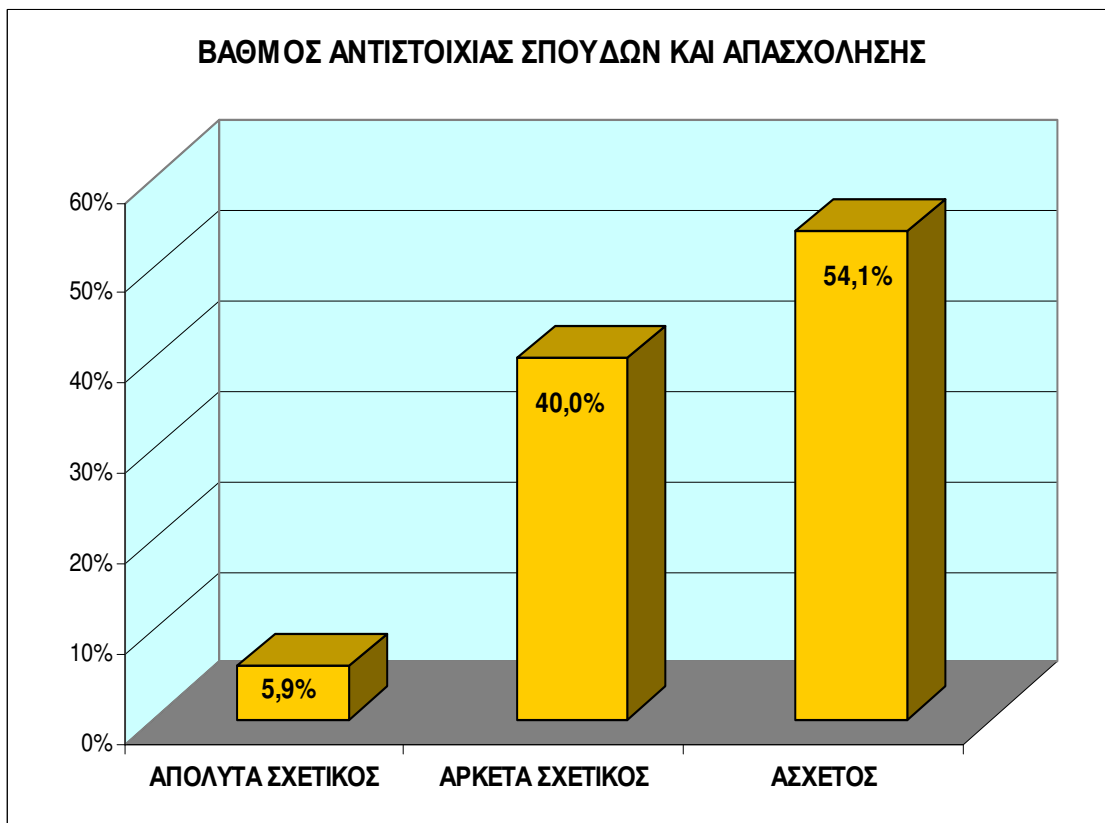
Βαθμός αντιστοιχίας των σπουδών με τη σημερινή απασχόληση

2006: Απόλυτος 11,54%, αρκετά 25%, λίγο έως καθόλου σχετικός 63,47

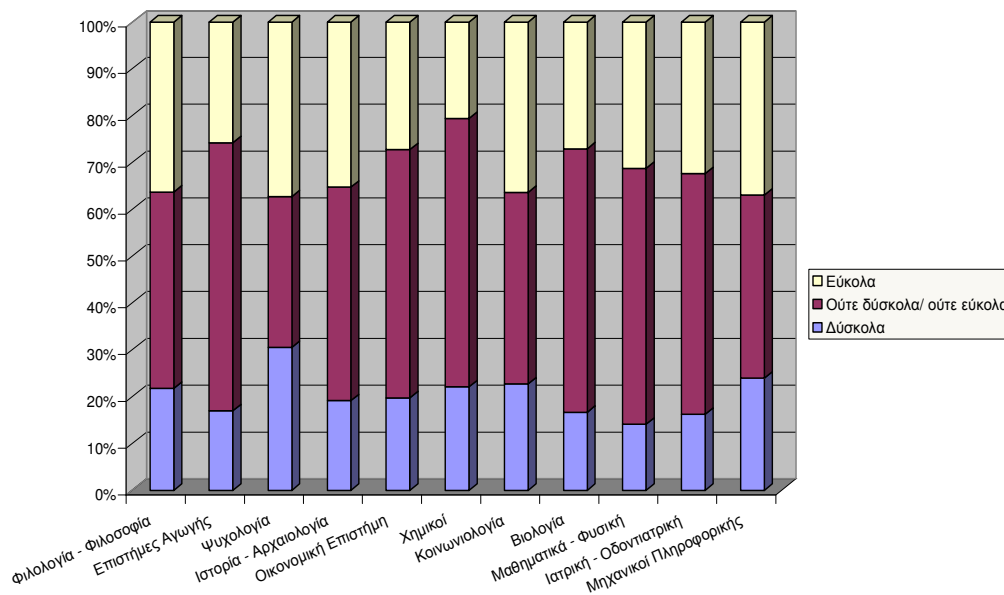
2007

Β. Συγκριτικοί Σχετικοί Πίνακες από την Έρευνα του Γραφείου Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Κρήτης 2006

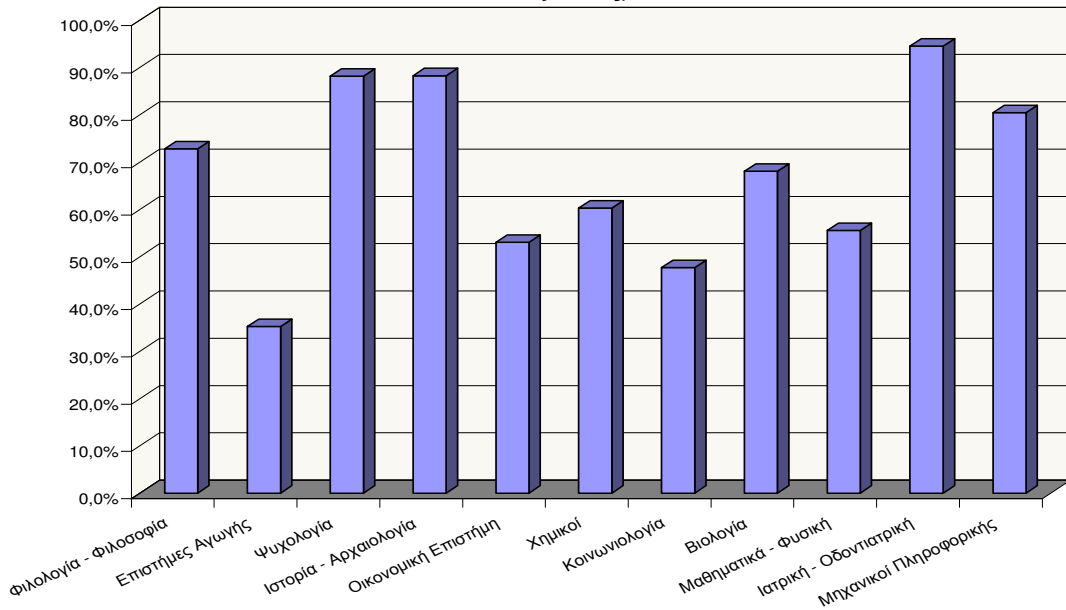
Αντιμετωπίζουν οι γονείς σας τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις εύκολα ή δύσκολα; Οι κοινωνιολόγοι δύσκολα, αλλά όχι δυσκολότερα όλων.

Οικονομική Κατάσταση οικογένειας

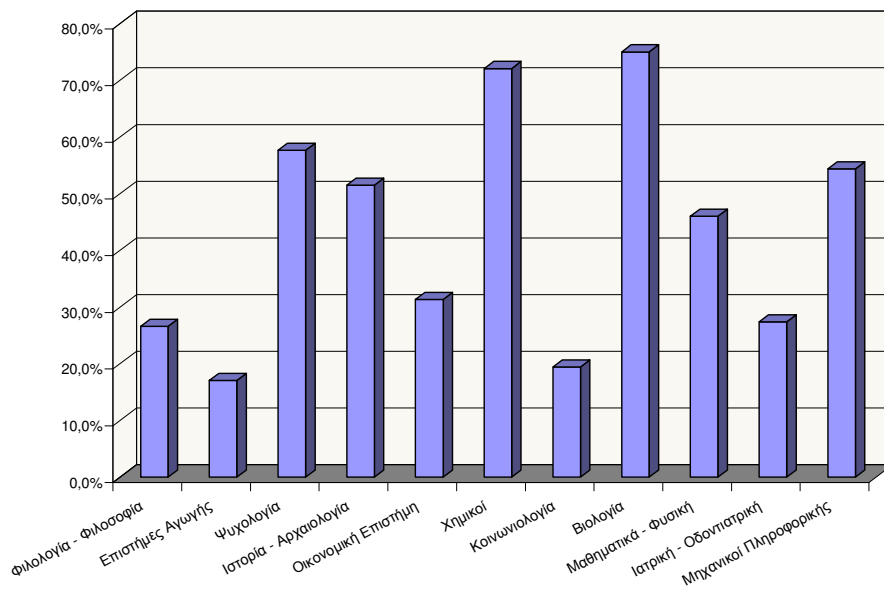
Προτίμηση στις πανελλήνιες εξετάσεις: Οι κοινωνιολόγοι είχαν μικρή προτίμηση αλλά οι δάσκαλοι & νηπιαγωγοί μικρότερη το 2006, πριν το ολοήμερο σχολείο

Μεταξύ των πέντε πρώτων επιλογών (Με βάση τις δηλώσεις προτίμησης για τις πανελλήνιες εξετάσεις)

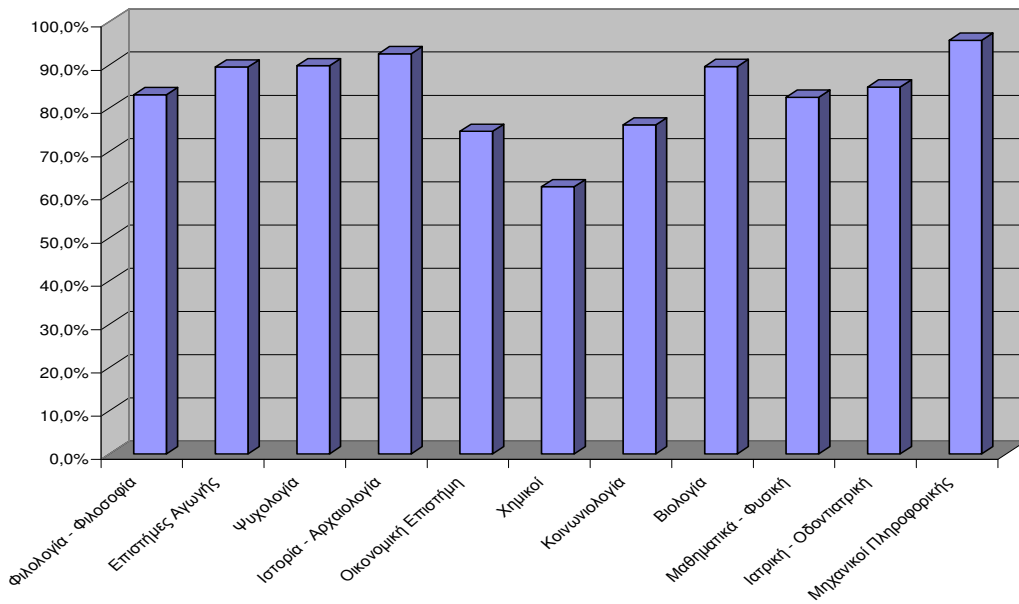

Μεταπτυχιακές σπουδές: Οι κοινωνιολόγοι λιγότερο, μετά τους παιδαγωγούς

Ολοκλήρωση ή πραγματοποίηση μεταπτυχιακών σπουδών

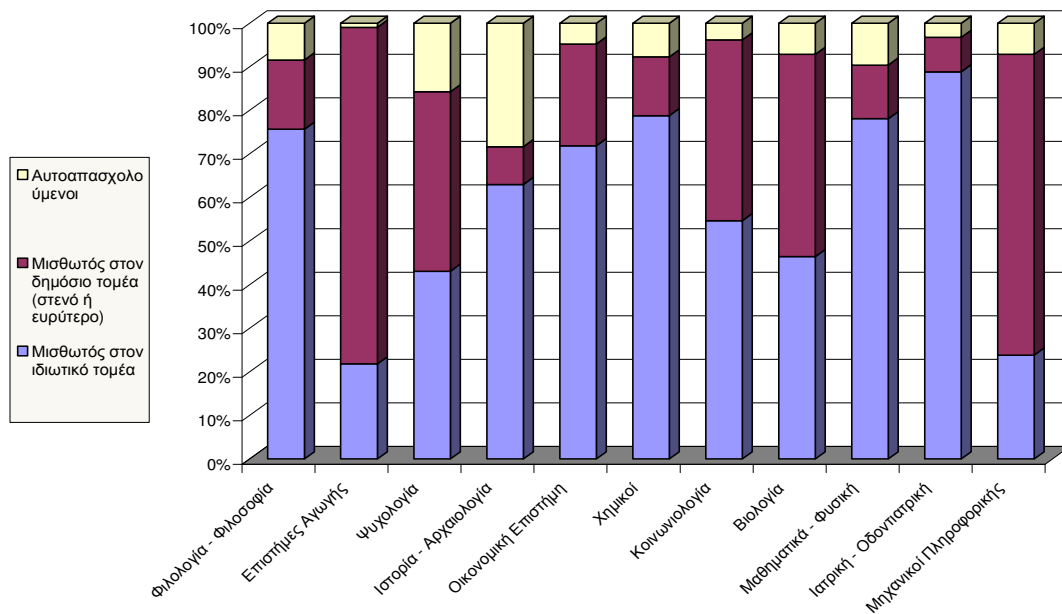

Ευχαριστημένους-η από τις σπουδές

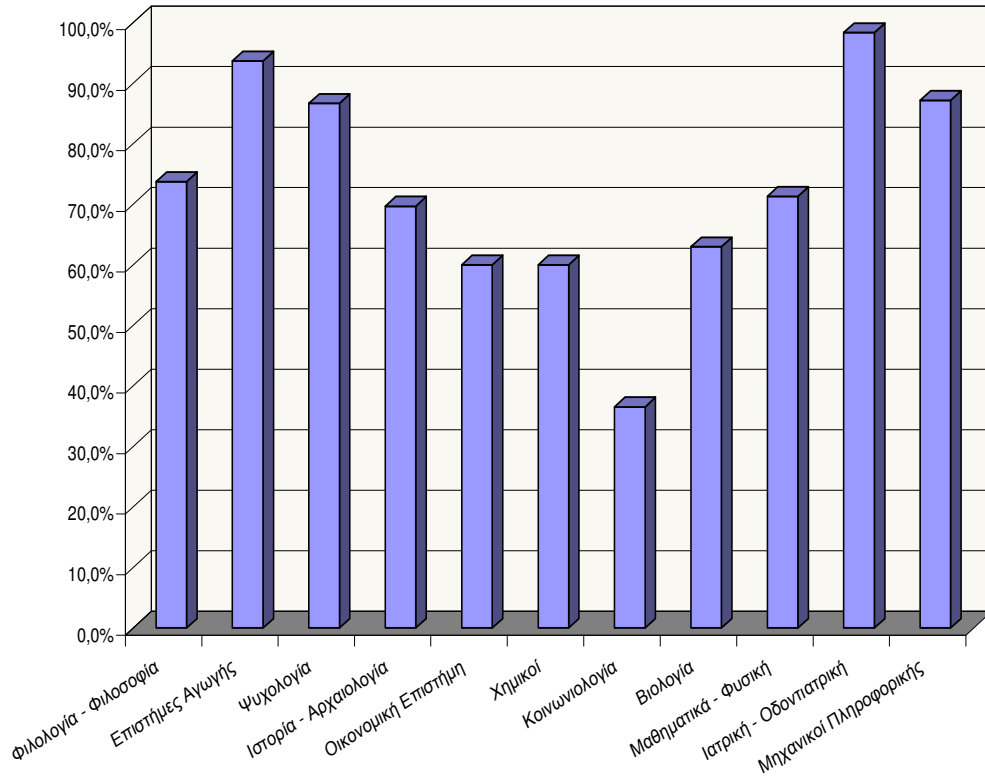

Ικανοποίηση από τις σπουδές: Οι κοινωνιολόγοι πάνω από τον μέσο όρο

ΤΟΜΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

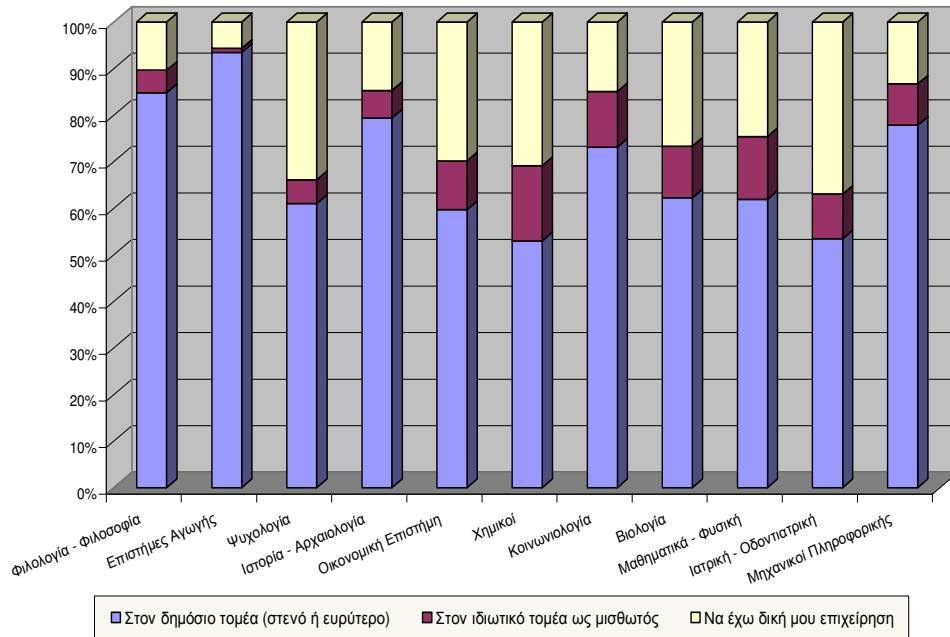

Αντιστοιχία των σπουδών με τη σημερινή απασχόληση

Η μικρότερη από όλους αντιστοιχία για τους κοινωνιολόγους

Που θα προτιμούσατε να εργάζεστε;

Για τους κοινωνιολόγους μεγάλη, αλλά όχι και η μέγιστη προτίμηση για το δημόσιο